

Stof til eftertanke
Københavns Universitet 20. februar 2015

Et udvalg af dragtfund fra den danske vikingetid

Facts & fotos

Charlotte Rimstad og Maria Ojantakanen

Et udvalg af dragtfund fra den danske vikingetid. Facts og fotos

Hæfte omdelt ved seminaret *Stof til eftertanke - rekonstruktion af vikingetidens dragt*
Københavns Universitet, 20. februar 2015

Tekst: Charlotte Rimstad og Maria Ojantakanen

Layout: Charlotte Rimstad

Forside: Maskebort fra Mammen-graven (C135a). Foto: Charlotte Rimstad

Tryk: Grafisk, Københavns Universitet

© Københavns Universitet

Illustrationer må ikke viderebringes uden tilladelse fra de pågældende ophavsmænd.

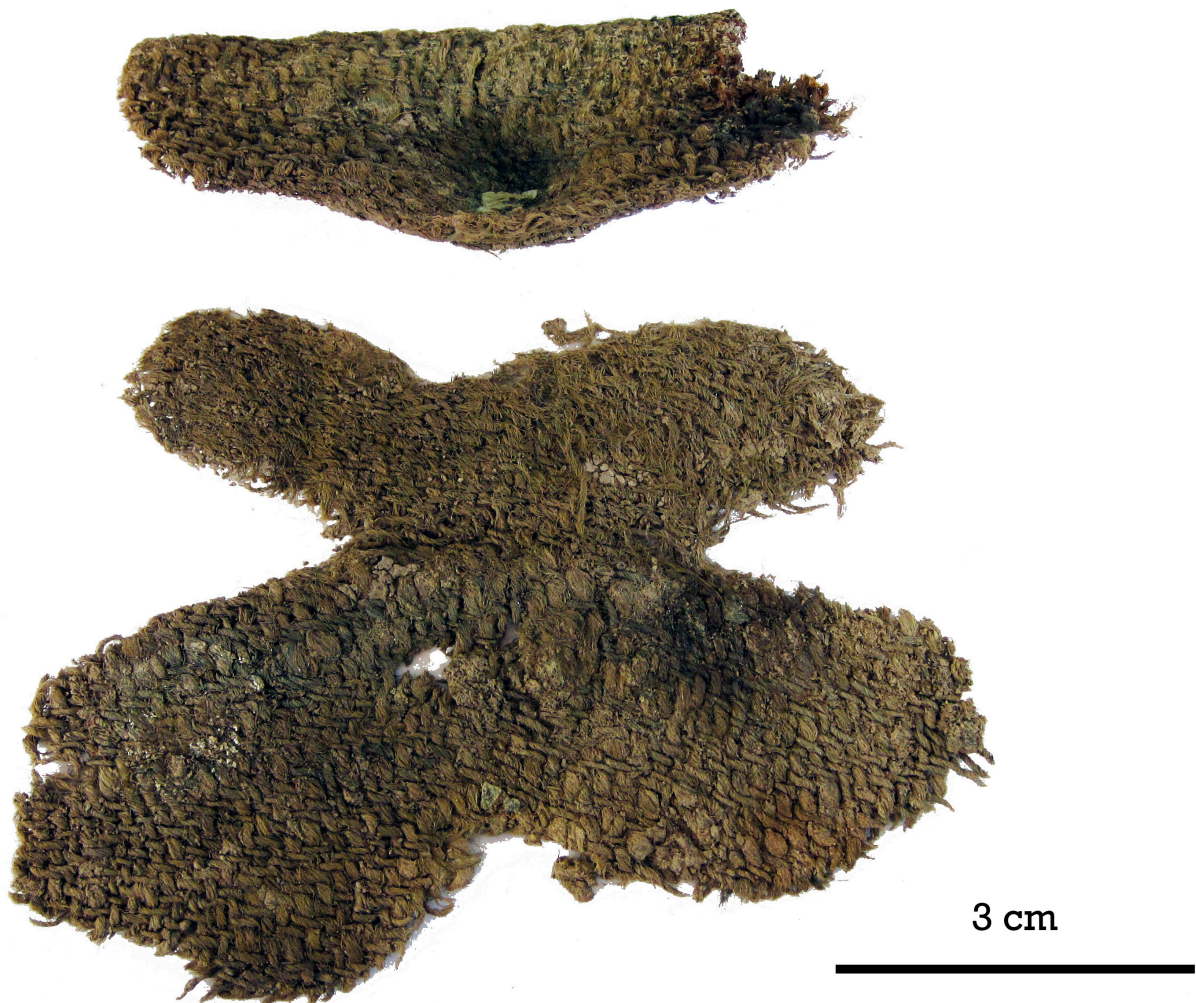
Indhold

Introduktion	s. 4
Tekstiler fra kvindedragter	s. 5
- Bakkendrup	
- Enghøj	
- Fløjstrup	
- Fyrkat	
- Gerlev-Dråby	
- Haldum Kirke	
- Hedeby gravplads	
- Hvilehøj	
- Hørning Kirke	
- Køstrup	
- Stengade II	
Tekstiler fra mandsdragter	s. 29
- Enner Mark	
- Grimstrup	
- Kragelund	
- Ladby	
- Mammen	
- Moselund	
- Stengade II	
Tekstiler, der ikke kan henføres til et bestemt køn	s. 47
- Hedeby boplads	
- Hedeby havn	
- Viborg Søndersø	
Litteraturliste	s. 65

Introduktion

I dette hæfte fremlægges et udvalg af tekstilfund fra den danske vikingetid. Tekstiler fra denne periode er som oftest små og dårligt bevarede, men alligevel kan de indeholde et stort potentiale for fortolkning og rekonstruktion. I det følgende opremses så vidt muligt kun fakta med dertilhørende fotos, og det er forsøgt at gøre fundene så overskuelige som muligt. Det må dernæst være op til læseren selv at foretage tolkningen af dragtdele og dermed bidrage til diskussionen om rekonstruktion af vikingetidens dragter. Endelig kan det ikke understreges nok, at man selv bør gå til kilderne.

Tekniske analyser som vævning, spinderetning, antal tråde/cm og trådtykkelse i mm er oplyst, hvor det har været muligt.

*Tekstilfragment fra Enghøj, grav A4.
(Foto: C. Rimstad)*

Tekstiler fra kvindedragter

Tekstiler fra kvindedragter

Tekstile fragmenter af kvindedragter findes oftest i grave, knyttet til de to skålspænder, som er placeret foran på brystet eller til andet metal i graven. Kontakten med metal har en bevarende virkning på tekstiler, men gør også at disse kan være helt korroderede efter så mange år i jorden. At tekstilerne ofte bevares ved skålspænder udgør en væsentlig fejlkilde, da disse spænder langt fra har været en del af alle kvindedragter i vikingetiden. Skålspænderne er muligvis et udtryk for en særlig status, og hvordan kvinder uden disse smykker var klædt, kan der desværre ikke siges meget om. Skålspænderne var ikke en ny opfindelse i vikingetiden. Allerede i yngre germansk jernalder (520/40-800 e.Kr.) blev kvindernes kjoler båret af spænder på brystet og ikke på skuldrene, som i de foregående perioder. De kunne have forskellige former, men antog omkring år 700 den karakteristiske ovale form, som op gennem vikingetiden blev mere hvælvet og ofte af en voluminøs konstruktion. Der er et tydeligt fald i antallet af skålspænder fra 900-tallet og ingen fra 1000-tallet i Danmark. Kilderne til kvindedragten er dermed også langt færre fra disse århundreder.

Det er her forsøgt at fremlægge et udvalg af tekstiler fra forskellige typer kvindegrave, både med og uden skålspænder. Betegnelsen skålspænde A og B henviser til skålspænder fundet på hhv. højre (A) og venstre (B) side af brystet.

*Strop fra Køstrup-fundet, x518.
(Foto: C. Rimstad)*

Bakkendrup

Grav 11. Holbæk amt. Datering: 800-tallet. Udgravet af Nationalmuseet i 1979.
Journalnr. NM 2814/79.

Jordfæstegrav, intet spor af skelettet. Andre fund: To skålspænder, jernkniv, træskrin med jernbeslag og nøgle. Rester af tekstiler er også fundet i grav 1, 4 og 9.

Tekstiler

Skålspænde (x2)

- På oversiden af spændet fragment af et fint stof, ca. 1x1,5 cm stort. Lærredsvævet, Z/Z spundet, 32/19 tråde/cm. Formodentlig hør.
- På indersiden af spændet, en klump af organisk materiale med flere tekstilrester. Lærred, Z/Z spundet, 20/20 tråde/cm. Ydermere et 2/2 kiperfragment, Z/Z,S spundet 14/6x2 tråde/cm. Dertil et snorfragment, S tvundet af 4-5 Z spundne tråde.

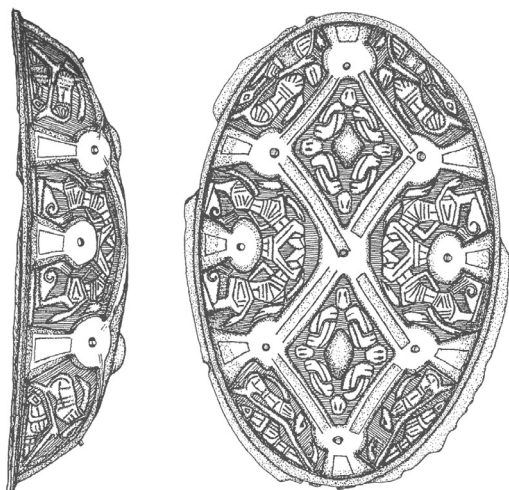
Skålspænde (x11)

- På oversiden af skålspændet fint lærredsvævet stof, nok hør. Z/Z spundet, 26/16 tråde/cm.
- Ovenpå lag 1 fandtes rester af en sortfarvet stoftype, Z/Z spundet, ukendt vævning.

(x14)

- Tekstilfragment på 2x2 cm. 2/2 kiper, Z/S spundet, 18/8 tråde/cm.

(Efter L. Bender Jørgensen 1986)

Skålspænde fra Bakkendrup, grav 11.
(Tegning: L. Jørgensen i S.E. Albrethsen 2003, s. 82)

Enghøj

Grav A4. Randers amt. Datering: 900-tallet. Udgravet af Randers Museum i 1998. Journalnr. RAS P. 3405/98; 1934.

Kistegrav, skelettet ikke bevaret. Andre fund: To skålspænder, en stor rund fibula, perler.

Tekstiler

Skålspænde A (x12)

- På oversiden, tættest på spændet: Lærredsvævning, Z/Z spundet. 20/20 tråde/cm, 0,3-0,5 mm tykke tråde.
- På oversiden, øverst: 2/2 kiper i uld, Z/S spundet, 14/8 tråde/cm, 0,4-0,7 mm tykke tråde.
- På undersiden, omkring nålefæste og -holder: Stroppe af fin lærredsvævning, Z/Z spundet. 20/20 tråde/cm, 0,3-0,4 mm tykke tråde.
- På kanten af undersiden: Lærred (repsvævet?), Z/Z spundet, 0,5 mm tykke tråde. Muligvis hæftet til stropperne.
- På kanterne af undersiden: Lærred, Z/Z spundet 20/20 tråde cm, 0,3-0,4 mm tykke tråde.

Skålspænde B (x13)

- På oversiden, tættest på spændet. 3-4 snore, S tvundet af mindst 3-4 Z spundne tråde. 3-5 mm tykke. Ligger sammen og slynger sig op over spændet.
- På spændets oversidekant: Ukendt tekstil, muligvis lærred. Z/Z spundet, 0,3-0,5 mm tykke tråde.
- På oversiden: Lærred, 22/14 tråde/cm, Z/? spundet. Muligvis med plissering?
- På oversiden, øverst. Stort stykke 2/2 kiper, Z/S spundet, 16/8 tråde/cm. 0,5-1,5 mm tykke tråde.
- På undersiden, om nålefæste og -holder. Stroppe i lærredsvævning, Z/Z spundet. 20/20 tråde/cm, 0,2 mm tykke tråde.

Den runde fibula (x11)

- På oversiden: Fragment i uld af 2/2 kiper, Z/S spundet. 14/8 tråde/cm. 0,4-0,7 mm tykke tråde.
- Om nålen: Lærredsvævning, Z/Z spundet. 10/10 tråde/cm, 0,3 mm tykke tråde.

(Efter C. Rimstad 2009)

Øverst skålspænde A (x12) og nederst skålspænde B (x13) fra Enghøj. Detaljefotos viser bagsiden af skålspænde A samt oversiden af skålspænde B med snore på siden. (Foto: C. Rimstad)

Th. ses et 2/2 kiperfragment fra oversiden af skålspænde B. Tv. ses et fragment fra skålspænde A med mulig plissering. (Foto: C. Rimstad)

Fløjstrup

Randers amt. Datering: 1. halvdel af 800-tallet. Udgravet af Nationalmuseet 1899.
Museumsnr. NM C9260-66.

Stensat kistegrav i oprindelig bronzealderhøj, men genbrugt i såvel romersk jernalder som vikingetid. Andre fund: To skålspænder, liggende ved højre skulder - det ene foran, det andet bagved skulderen. Et kuglekar, en kniv, en tenvægt af ler, et pæreformet bronzespænde (genbrugt nøgle?).

Tekstiler

På bagsiden af det pæreformede spænde (C9260)

- 2/2 kiper, Z/S spundet, 7/8 tråde/cm.

Skålspænde A (C9261)

- Rester af strop, omkring nålen. Lærred, Z/Z spundet, 16/14 tråde/cm.
- På nåleholderen lærredstekstil, Z/Z spundet 12/16 tråde/cm.
- I bunden af spændet sad mere lærredstekstil, Z/Z spundet, 12/22 tråde/cm.
- Omkring nålefæstet fandtes S-tvundet snor af to Z snoede tråde.

Skålspænde B (C9262)

- Omkring nålefæstet. 1x1 cm stort fragment. Lærred, 17/14 tråde/cm, Z/Z spundet.

Ukendt placering (C9266)

- På knogle. Repsvævet lærred af uld, 24/10 tråde/cm, Z/Z spundet.
- Fragment af uld; blanding af lærred og kiper, 8/8 tråde/cm, Z/S spundet.
- To lærredsvævede fragmenter med 17/12 tråde/cm og Z/Z spundne tråde.
- Samitumvævet fragment af uspundet silke.

(Efter J. Brøndsted 1936 og L. Bender Jørgensen 1986)

*Det pæreformede spænde og et af skålspænderne fra Fløjstrupgraven.
(Foto: J. Brøndsted 1936, s. 100)*

*Et af de lærredsvævede fragmenter, forstørret 54 gange.
(Foto: I. Skals)*

*Det samitumvævede fragment, forstørret 33 gange.
(Foto: I. Skals)*

Fyrkat

Grav 4. Randers amt. Datering: Ca. 980. Udgravet af Nationalmuseet 1950-1963.

Journalnr. NM 3460/81.

Vognfadinggrav på gravplads, ca. 50 meter nordøst for ringborgen. Skelettet var næsten ikke bevaret. Andre fund: Hvæssesten, jernsaks i træhylster, tenvægt, glas- og kobberperler, glas- og metalfragmenter, hængesmykke, kniv med sølvtråde indlagt på skaft eller skede, træskrin, små sølvsmykker (bl.a. stoleformet hængesmykke og kæder med svømmefugleformede vedhæng i sølvblik, dåsespænde indeholdende blyhvidt, sølvringe ved tæerne), to drikkehorn, stegespid af jern, bronzekar, kobberbæger, lang stav af jern med kobberlegering, klump af sammenhængende hår- og knoglestumper, frø af bulmeurt, lille stykke læder af lammeskind. Rester af tekstiler fandtes også i grav 2, 20 og 22a og 22b.

Guld og sølvtråde

- D239, D240, D241, D243-1966: Løse guldtråde, S spundne om nu forsvunden sjæl, ført i viklinger over nu forsvundet underlag. To guldtråde, den længste 2 cm lang, er lysere og mere skinnende end de øvrige, og med smallere lahn. De mørkere guldtråde er rødlig og lahn i varierende bredde. Største fragment er 0,5 cm langt og viklingerne 0,2 til 0,4 cm brede.
- D247-1966: Guldtråd, S-spundet om nu forsvunden sjæl. Ca. 1 cm lang. Fundet sammen med flere stumper tekstil, Z spundet og blåfarvet. Desuden findes flere 2-trådede, S tvundne tråde, sandsynligvis tvundet sammen to og to til Z tvundne snore.
- D178-1966: Spor af parallelt ordnede sølvtråde og en enkelt guldtråd ovenpå 2,2 cm langt fragment af læder. Dertil løse, spiralsnoede guldtråde af S spundet lahn om nu forsvunden sjæl (af hør eller silke). Guldtrådene er parallelt ordnede, som islættet i et 0,9 cm bredt bånd med ca. 35 guldtråde/cm. Tværs over disse ses nedskæringer, evt. nedhæftningspunkter dannet af en tråd, der har fastholdt guldtrådene til et underlag (tekstil eller skind?).
- D248-1966: Sølvtråde fremstillet af søvlahn, S spundet om nu forsvunden sjæl. Nogle tråde ligger parallelt ordnede. Meget korroderede, største mål 0,8 cm.

Tekstiler

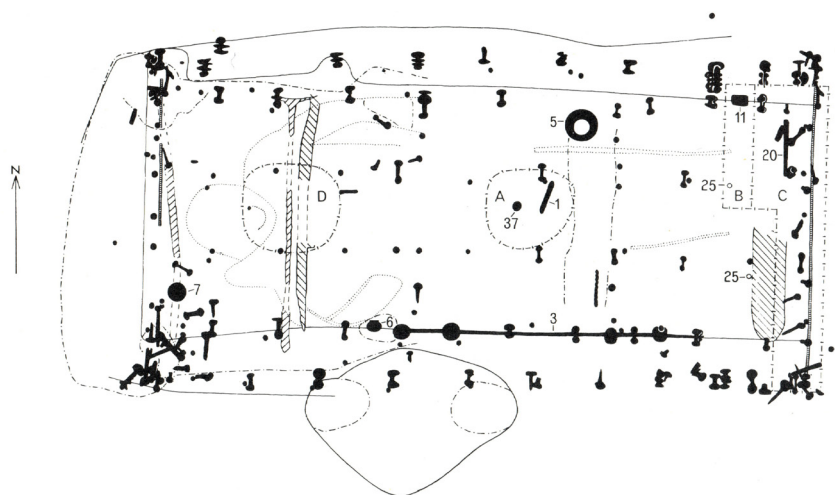
- D202-1966: Lærred (reps?), uld, 1-trådet, Z spundet, 12/36 tråde/cm. Flere fragmenter, det største på 1,8x1,2 cm. Hvert fragment består af to blåfarvede lag med et knap synligt rødligt stof (vegetabilsk?) ind imellem. På det største fragment ses en bortlignende udsmykning i rødlig farvetone. "Borten" er 0,4 cm bred og dannet af 7-8 paralleltliggende uldtråde, 2-trådede, S tvundne og placeret næsten vinkelret, ovenpå det blåfarvede tøjs formodede trendretning.

Der er tydelige huller gennem "bortens" parallelle tråde, som efter en nu forsvunden islættråd eller nedhæftningstråd.

- D244-1966: Tekstilstumper af ubestemmelig vævning og spinding, fundet sammen med et 0,7 cm lang snor i uld. Snoren er Z tvundet, blåfarvet og antagelig bestående af fire tråde. Fundet sammen med en stump guldfolie.
- D156 og 160-1966: Lærred, 28/24 tråde/cm. Tekstilfragmenter og aftryk deraf, det største på 1,0 cm.
- U.nr.: 2/1 kiper og/eller lærred, største fragment 5,5x2,0 cm. Tydeligst ses to parallelle 2-trådede, S tvundne tråde der muligvis kan ligge på det vævede fragment. Fundet på saksehylsteret.
- D204A, B og C-1966: 2/1 kiper, 1-trådet, Z spundet tråd i begge retninger, 18/24 tr/cm. Flere fragmenter, største mål 1,7 x2.0 cm. Et fragment indeholder desuden en enkelt 2-trådet, S tvundet tråd. Fundet delvis sammen med jernstangen.

(Efter P. Pentz et al. 2009 og E. Roesdahl 1977)

Plantegning over grav 4
fra Fyrkat.
(Tegning: O. Svendsen i
E. Roesdahl 1977, s.86)

Guldtrådene fra Fyrkat (D178), grav 4. På billedet til højre ses trådene i forstørrelse.
(Foto: U. Mannering/Nationalmuseet)

Gerlev-Dråby

Grav XIV. Frederiksborg amt. Datering: 800-tallet. Udgravet af T. Ramskou, Nationalmuseet. Journalnr. NM 64/53.

Jordfæstegrav. Andre fund: To skålspænder, et ligearmet spænde, en kniv, en nøgle, knoglerester, et jernsøm.

Tekstiler

Skålspænde A (C28534)

- Rester af strop. Lærredsvævning, Z/Z spundet, 12/21 tråde/cm.
- Omkring nålefæstet fandtes sammenfoldede tekstilrester i lærredsvævning, Z/Z spundne, 24/20 tråde/cm.
- På indersiden af spændet fandtes tekstilaftryk af en fin lærredsvævning.
- 2x1 cm stort fragment i 2/2 kiper, Z/S spundet med 18/10 tråde/cm. Dertil et fint lærredsvævet stof, 6x2,3 cm stort, nok af hør. Z/Z spundet, 25/18 tråde/cm og fint omsyet med kastesting.

Skålspænde B (C28535)

- Flere tekstilfragmenter, det største ca. 5,5x1,5 cm stort. Et af fragmenterne er af 2/2 kiper, Z/S spundet, 14/10 tråde/cm. Et andet er lærredsvævet, Z/Z spundet og med 14/16 tråde/cm. Et tredje tekstil er 2/2 kipervævet, Z/Z spundet og med 20/9 tråde/cm.
- Rester af strop ved nålefæstet. Lærred og 2/2 kiper, Z/Z spundet.
- Rester af strop om nåleholderen. Lærred, Z/Z spundet 18/10 tråde/cm

Ligearmet spænde (C28536)

- Omkring nålefæstet fandtes lærredstekstil, Z/Z spundet, 12/? tråde/cm, samt et snorfragment S tvundet af to Z spundne tråde.
- Løst tekstilfragment af lærred, Z/Z spundet, 18/12 tråde/cm.
- Aftryk på bagsiden af spændet, krystalkiper.

(Efter L. Bender Jørgensen 1986)

Skålspænderne fra Gerlev-Dråby (C28534-35)
(Foto: Nationalmuseet)

Haldum Kirke

Grav A54. Århus amt. Datering: 900-tallet. Udgravet af Moesgaard Museum i 2004 og 2006. Journalnr. FHM 4620.

Kvinde gravlagt i kammer. Andre fund: En skivefibel (ca. 3 cm i diameter) med Jellingstil, en kniv, en hvæssesten og et halvkuglekar. Rester af tekstil fandtes også i grav A52, A59 og A150.

Tekstiler

På skivefibel (x35)

- Omkring jernnålen fandtes en lærredsvævning med 25/18 tråde/cm. Z/Z spundne tråde, ca. 0,5/0,5 mm tykke. Hørfibre. Der ser ud til at være to lag af tekstil, som samles ved nålen og rynker stoffet sammen.
- På bagsiden af fiblen fandtes en lidt løsere vævning, som dog højst sandsynligt er fra samme vævning som lag 1. Hørfibre.
- På oversiden af fiblen lå tekstilfragmenter som spredte pletter. Grovere end lag 1 og 2, men kunne ikke analyseres. Muligvis hørfibre.

(Efter I. Demant 2005)

*Det lille runde spænde fra Haldum Kirke. På bagsiden ses tekstilrester.
(Foto: Moesgård Museum)*

Hedeby gravplads

Slesvig. Datering: 800-tallet. Gravene udgravet af Schleswig-Holsteinischen Landesmuseum für Vor- und Frühgeschichte i 1904-70.

Grav 109/1959. Kvinde, gravlagt i kiste med to skålspænder på brystet, perler ved halsen og en kniv ved bælttestedet.

Tekstiler

Skålspænderne

- På oversiden: Fin lærredsvævning, Z/Z spundet, 28/23,5 tråde/cm.
- Omkring nålespids og nålefæste: Fragmenter af stropper i lærredsvævning, Z/Z spundne, ca. 18/14 tråde/cm.
- På indersiden: Aftryk af 3/1 kiper fra støbning.

Et af skålspænderne fra grav 109/1959. På forsiden ses lærredstekstil, på bagsiden aftryk af tekstil fra støbningen. (Foto: I. Hägg 1991, s. 132)

Grav 159/1960. Pige, gravlagt i kiste med to skålspænder og en pladefibula af bronze. Skålspænderne fundet med 8-10 cm afstand og nålefæstet lå mod hovedenden. Andre fund: Kniv i læderskede.

Tekstiler

27 tekstilfragmenter observeret fra forskellige vævninger.

Kistetræet

- Lærredsvævning, Z/Z spundet. 12-15/ 9-10 tråde/cm
- Diamantkipper Z/S spundet. 17-20/9-11 tråde/cm

Pladefiblen

- På undersiden og nålen: Lærredsvævning, Z/Z spundet, 12-15/ 9-10 tråde/cm.
- På undersiden: Diamantkipper, Z/S spundet, 17-20/9-11 tråde/cm.
- Ved nålen: Strop, lærredsvævet. Z/Z spundet, 17,5/6 tråde/cm.
- På undersiden: Løs lærredsvævning, Z/Z spundet, 6/5,5 tråde/cm.
- Ved nålen og på undersiden: Lærredsvævning Z/Z spundet, 10/7 tråde/cm.

Skålspænde A

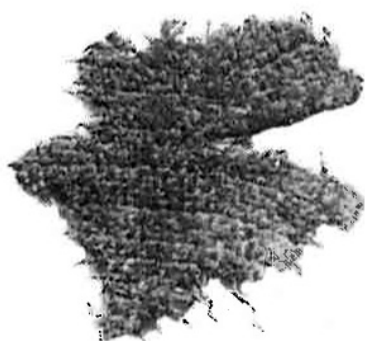
- På indersiden: Diamantkipper Z/S spundet, 17-20/9-11 tråde/cm.
- Ved nålefæstet: To forskellige stropper, lærredsvævede, Z/Z spundne, med hhv. 11/10 tråde/cm og 10/7 tråde/cm.
- Ved nålefæstet: Taftsilke? Z/uspundet, 15/7,5 tråde/cm.
- På indersiden: Strop, lærredsvævet. ZS/Z spundet, 15/10-11 tråde/cm.
- På indersiden: Strop med sting. Z/Z spundet, 17/8,5 tråde/cm.

Skålspænde B

- På midten af nålen: Lærredsvævning, Z/Z spundet, 12-15/ 9-10 tråde/cm.
- På indersiden: Diamantkipper Z/S spundet, 17-20/9-11 tråde/cm.
- Ved nålespiden: To forskellige stropper, lærredsvævede, Z/Z spundet, med hhv. 15,5/10 tråde/cm og 16,5/10 tråde/cm.
- Ved nålefæstet: Strop, lærredsvævet, ZS/Z spundet, 18/9 tråde/cm.
- På indersiden: Strop, lærredsvævet, ZS/Z spundet, 15/10-11 tråde/cm.
- På indersiden: Strop med sting, Z/Z spundet, 17/8,5 tråde/cm.

På kniven

- Diamantkipper Z/S spundet, 17-20/9-11 tråde/cm

*Fragment af diamantkipper
samt tekstil på kniven fra
grav 159/1960
(Foto: I. Hägg 1991, s.145)*

Grav 182-185/1960. Kvindegrav med to skålspænder.

Tekstiler

Skålspænde A

- Lige ovenpå spændet: Fin lærredsvævning (nok hør), Z/Z spundet, 18/14 tråde/cm.
- Herover: 2/2 kiper Z/Z spundet, 18/14 tråde/cm. Trenden er tværgående på spændets længere retning.
- Ved nålefæstet: Strop i meget fin lærredsvævning Z/Z spundet, 27/16 tråde/cm.
- Over stropen: Lærredsvævning, Z/Z spundet, 18/10 tråde/cm.

Skålspænde B

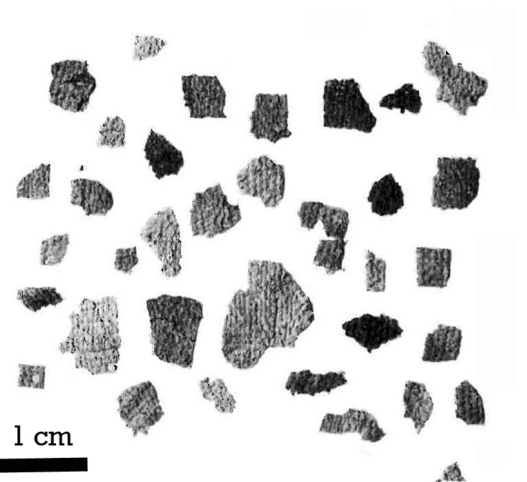
- Lige ovenpå spændet: Fin lærredsvævning (nok hør), Z/Z spundet, 18/14 tråde/cm.
- Herover: 2/2 kiper Z/Z spundet, 18/14 tråde/cm. Trenden er tværgående på spændets længere retning.
- Ved nålefæstet: Strop i meget fin lærredsvævning Z/Z spundet, 30/16 tråde/cm.
- Snor, S-tvundet af 6-8 Z spundne garner.
- Ved nåleholderen: Bånd i lærredsvævning.

Løse fragmenter

- Fin lærredsvævning (nok hør), Z/Z spundet, 18/14 tråde/cm.
- Strop, fin lærredsvævning, Z/Z spundet, 29/16 tråde/cm med sidesøm. Bredde ca. 7 mm. Blålig, med (nu) røde tråde indvævet i både trend og islæt, som danner et ternet mønster.

*Skålspænder med tekstil samt løse lærredsfragmenter fra gravkompleks 182-185/1960.
(Foto: I. Hægg 1991, s. 149)*

Hvilehøj

Randers amt. 900-tallet. Udgravet af Nationalmuseet i 1880. Museumsnr. NM C4273-97.

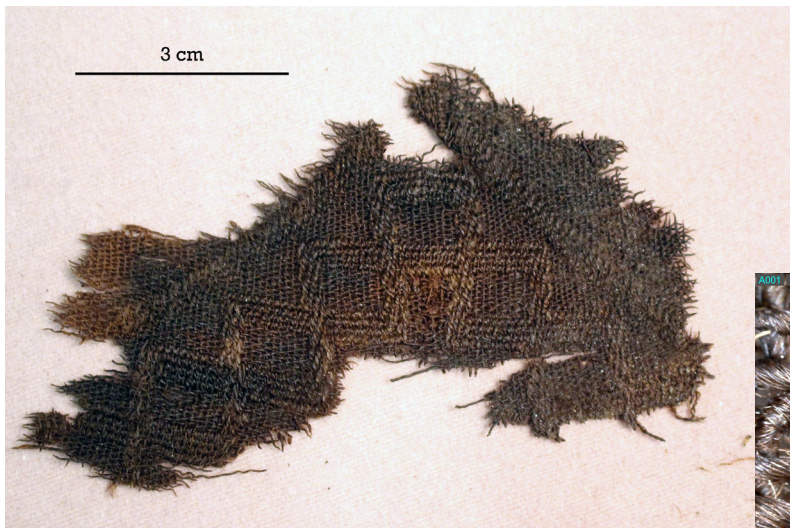
Vognfadinggrav under høj, skelettet næsten ikke bevaret. Dårligt bevarede tekstiler, som kun i nogen grad har kunnet analyseres. Andre fund: Saks, to knive (den ene med træhåndtag), glasskår, hvæssesten af skifer, tenvægt af ler (med fragment af træpinden), sølv mønt, bronzekar, lædersko, skrinbeslag, spandbeslag, jernringe, nagler, søm med hul (båret mellem perlerne), bånd fra kiste, 16 perler af glas, rav og ler, dun fra pude, pels.

Tekstiler

- C4280b+c: Et brikvævet bånd, mønstervævet med rhomber, mæanderbort og soltegn. Ca. 20 islæt mellem hver rhombe. Oprindeligt vævet med 37 brikker, heraf 25 brikker til mønstret og 5-6 brikker til kanten. Trend: 6 brikker med totrådet, S-tvundet, silke (farvestof: indigotin), 31 med øvrige trendtråde, muligvis af hør. Ca. 20 brikker/cm og 80 tråde/cm. Islæt: Meget tyndt, entrådet silke, let Z spundet. Ca. 28 tråde pr. cm. Sølvbrokadeislæt: S snoet sølvlahn omkring en silkesjæl, ca. 6 snoninger/cm. Guldbrokadeislæt: S snoet guldlahn med ca. 5 snoninger/cm. Ca. 3-4 brokadetråde/mm. Dertil en rød-brun soumaktråd af silke, en del tykkere end de andre tråde.
- C4280b: Lærred, silke, totrådet S snoet, ca. 35-40/20 tråde/cm.
- C4280b: 3/1 kiper, silke brocheret mønster i metaltråde. Trenden er totrådet og S spundet, islættet er entrådet, S spundet silke. Ca. 30/30 tråde/cm. Har muligvis været syet til det brikvævede bånd.
- C4280b+c, C4291c: Samitum i 2/1 kiper, silke. Bindekæde: Entrådet, Z spundet, 16-20 tråde/cm. Fyldekæde: Dobbelt, entrådet og Z snoet. To islættråde: Entrådede uden spinding, 18 rapporter/cm. Er syet sammen med det brocherede silkestof.
- C4280b: Ubestemmelig vævning, silke. Den ene retning er uspundet, den anden retning er Z spundet. Ca. 48/40 tråde/cm. Samme mål som det brikvævede bånd – er muligvis syet sammen med dette.
- C4280b: Lærred, uld, Z/Z spundne tråde, ca. 0,5 mm trådtykkelse. Ca. 10-12/24 tråde/cm. Ligger under det brikvævede bånd.
- C4280a+b+c+d, C4291a: Mønstret lærred, uld, S spundne trendtråde, 0,5 mm i tykkelse. To islættråde. Det ene islæt er Z spundet og 0,5 mm i diameter, det andet ses kun i mønstret og er Z tvundet. Ca. 20 /11 tråde/cm. Farvestof: Kermes. Tekstiler er fundet under eller sammen med det brikvævede bånd og pels. Et fragment er foldet til et bånd.

- C4280b, C4291a: 2/1 kiper, uld, Z/S spundet. Tråde er ca. 0,2-0,3 mm tykke. 28/20 tråde/cm. To fragmenter er foldet til hhv. 9 og 10 mm brede bånd.
- C4280c+d, C4291b: Grov 2/1 kiper, uld, med Z/S spundne tråde, 0,9 mm tykke tråde.
- C4280d, C4291a: 2/2 kiper, uld, Z/S spundne tråde. 13-14/10 tråde/cm.
- C4291c: 2/1 krystalkiper, ukendt materiale. Z/S spundne tråde. Mineraliserede fragmenter.
- C4291c: Lærred, ukendt materiale. Svagt Z/Z spundne, ca. 0,5 mm tykke tråde. 14/12 tråde/cm. Mineraliserede fragmenter, men ligner hør.
- C4291c: Panama-vævning, ukendt materiale. Svagt Z/Z spundne tråde, 0,5 mm tykke. Ca. 12/14 tråde/cm. Mineraliserede fragmenter, men ligner hør.

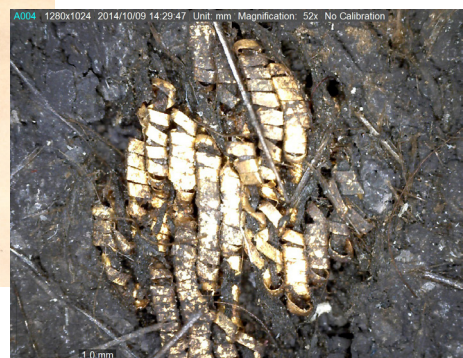
(Efter I. Skals 2009b)

Fragment af lærredvævning i korsformet mønster (C4280b). Det lille foto viser en 54 ganges forstørrelse. (Foto: C. Rimstad)

Fragment med brikbånd og pels (C4280b). Det lille foto viser guldtrådene i brikbåndet, forstørret 52 gange. (Foto: C. Rimstad)

Hørning Kirke

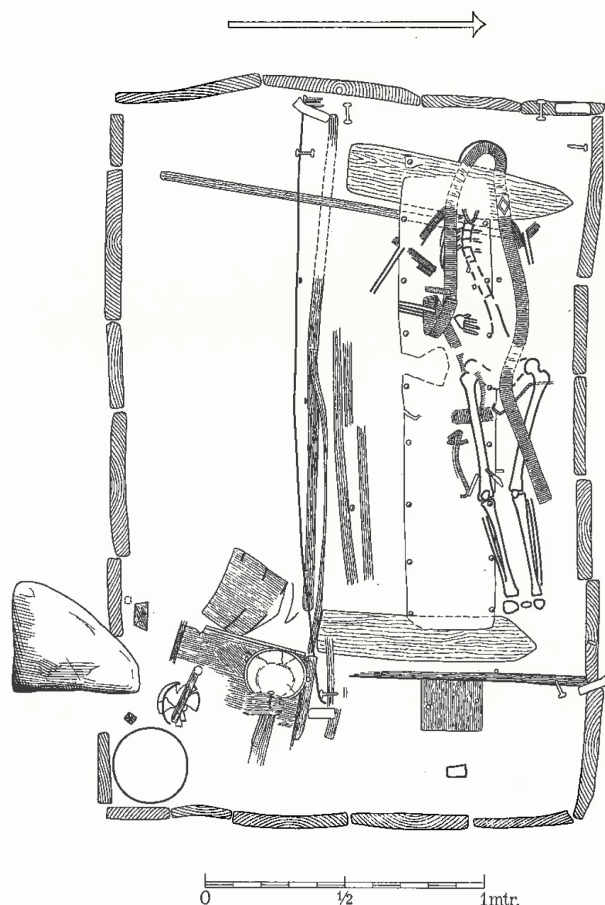
Randers amt. Datering: 900-tallet. Udgravet i 1960 af K. Krogh og O. Voss, Nationalmuseet. Journalnr. NM 677/60.

Vognfadinggrav i kammer, oprindeligt under en høj. Senere under en trækirke og under nuværende Hørning Kirke. Skelettet næsten ikke bevaret. Rester af et brikvævet bånd med guld- og sølvtråde ved hovedregionen og ned langs kroppen. Andre fund: 6 glasperler, kniv, hvæssesten trækar, træbord, lerkar, træbøtte, bronzefad.

Tekstiler (C31320 a-s)

- Bånd I: 11 mm bredt, med sølvbrochering og geometriske mønstre samt mæandermotiver.
- Bånd II: 22 mm bredt, med sølvbrochering og geometriske mønstre samt mæandermotiver.
- Åben vævning af uld, lærredsvævet og Z/Z spundet med 12/12 tråde/cm. Fundet tæt op af brikbåndene.
- Små fragmenter af pels, på nogle ses S spundne tråde af uld.

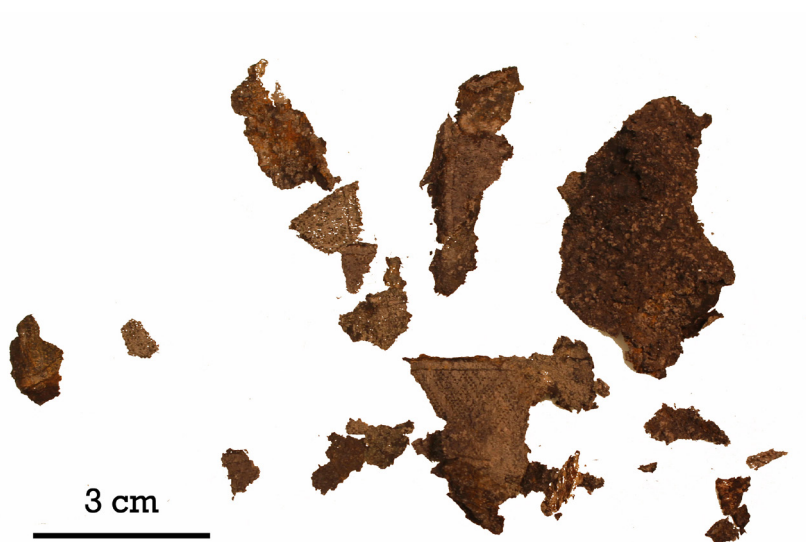
(Efter I. Skals 2009a)

*Tegning over kammergraven i Hørning Kirke.
(Tegning: O. Voss 1991, s. 194)*

*Fragment med
brikbånd fra
Hørning-graven.
Det lille foto viser
båndet forstørret
40 gange.
(Foto: C. Rimstad)*

*Små tekstilfragmenter
fra Hørning-graven.
(Foto: C. Rimstad)*

Køstrup

Grav ACQ. Odense amt. Datering: 900-tallet. Udgravet af Fyns Stiftsmuseum i 1980 og 1981. Journalnr. FSM 3502.

Jordfæstegrav, skelettet næsten ikke bevaret. Ved skålspænderne fandtes tekstiler, hvis indbyrdes stratigrafi er uklar. Andre fund: Træskrin, 8 perler, kniv i træskede, nøgle.

Tekstiler

Skålspænde A (x501)

- En lærredsvævet strop af uld (x518) ved nåleholderen, 17/10 tråde/cm, Z/Z spundne og med hhv. 0,3 og 0,5 mm tykke tråde i trend og islæt. En tilsvarende lærredsvævet strop (x543) ved nålefjederen, 22/16 tråde/cm, Z/Z spundne og 0,2 mm tykke tråde.
- Mineraliserede fragmenter af hørlærred (x544), Z/Z spundet med 0,3 mm tyk tråd og 18/18 tråde/cm.
- Løse fragmenter af en Z-tvundet, 1 mm tyk snor af hør (x545, x546) fandtes også inde i skålspændet.

Skålspænde B (x505)

- Om spændets nålefæste sad en bred, lærredsvævet uldstrop (x569), syet fast til en lærredsvævning af uld, der lå inderst i skålspændet. Stroppen har 22/15 tråde/cm, tråden er 0,2 mm tyk og Z/Z spundet. Ved spændets nåleholder sad en tilsvarende bred uldstrop (x570). Tekstilet (x541) er plisseret i den ene ende og har en sammensyning af to ægkanter i den anden. Det har 0,3 mm tykke, Z/Z spundne tråde og 26/10 tråde/cm. Stroppen (x569) er tillige syet fast til et brikvævet bånd (x584) 14 x 1,2 cm og vævet af Z spundne, 1 mm tykke tråde.
- Inde i skålspændet fandtes mindst én blå lærredsvævet strop (x572) af hør og muligvis endnu én (x703), blot smallere end i dem af uld. Trådtallet er 22/22 tråde cm, trådene er 0,3 mm tykke og Z/Z spundne.
- På overdelen og inde i skålspændet fandtes rester af hørlærred (x525, x542), Z/Z spundet og med 0,4 mm tykke tråde, 18/18 tråde/cm. Fragmenterne svarer til dem i skålspænde A (x544).
- Løse rester af en Z tvundet og 2 mm tyk snor (x571).
- Ovenpå skålspænde B fandtes to grove lag uldstof (x524, x527 og x548) med et lag dun og fjer i mellem (x523 og x547).

(Efter H. Wielandt 1981 og B. Lønborg 1993 og 1999)

*Skålspænde B
(x505) med til-
hørende tekstiler
(Foto: Odense Bys
Museer)*

*Det brikvævede
bånd fra Køstrup-
graven
(Foto: Odense Bys
Museer)*

*Plisseringen fra Køstrup-
graven
(Foto: C. Rimstad)*

Stengade II

Grav BØ. Svendborg amt. Datering: 900-tallet. Udgravet af Langelands Museum i 1972-73. Journalnr. NM 107/25. Museumsnr. 8277: 673-725.

Plankekiste med skelettet af en ca. 40-50-årig kvinde. Andre fund: En dyreornamenteret, skiveformet bronzefibel, slibesten, lerkar, 2 jernnøgler, en jernkniv, 2 tenvægter, en glassømglatter, 2 ravklumper, en bronzedåse med 6 blommesten, en jernnitte, 2 glasperler, et glasskår fra tyndvægget bæger, 3 små jernstykker, et søm, 2 nitter, en toradet perlekæde med i alt 28 glas- og ravperler, læderfragmenter. Rester af tekstiler fandtes også i de (mulige) kvindegrove AV, CY, DC, EH, og FD.

Tekstiler

Bronzefibel (42)

- Ovenpå fiblen fandtes et fragment, 4x4 cm stort og bestående af tre lag: Øverst et 3-skaftet kiperstof, S/Z spundet af hhv. røde og sorte tråde, 1/0,5 mm tykke. 6/10 tråde/cm. Herunder fandtes et lag rødbrune fibre, uden erkendelig vævestruktur. Nederst lå et fragment af 2/2 kiper, Z/S spundet med 14/9 tråde/cm og 0,7-1 mm tykt garn.
- Under fiblen, nærmest smykket fandtes en lærredsvævning, Z/Z spundet med 18/14 tråde/cm. Inderst mod den døde lå et Z/Z spundet garn, sandsynligvis i 2/2 kiper.

Perle (31)

- Z/Z spundne tråde.

To nøgler (18A og B)

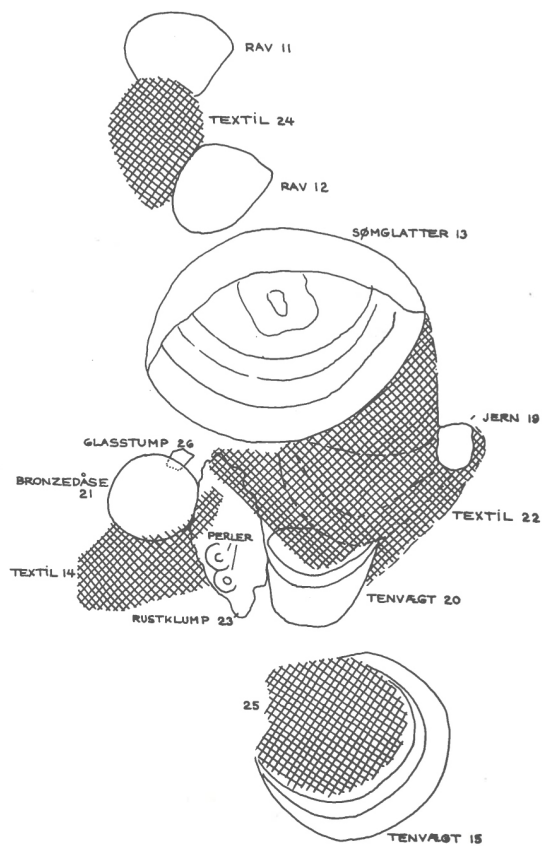
- På nøgle 18A sad et lærredsvævet fragment, ret åbent vævet i Z/Z garn med 15/10 tråde/cm. På nøgle 18B sad et 2/2 kipervævet fragment, Z/S spundet med 12/12 tråde/cm. Herunder stof i Z/Z spinding, med ubestemmelig vævning. På samme nøgle fandtes også en lærredsvævning, Z/Z spundet (muligvis samme som på nøgle A).

Bronzedåse (21)

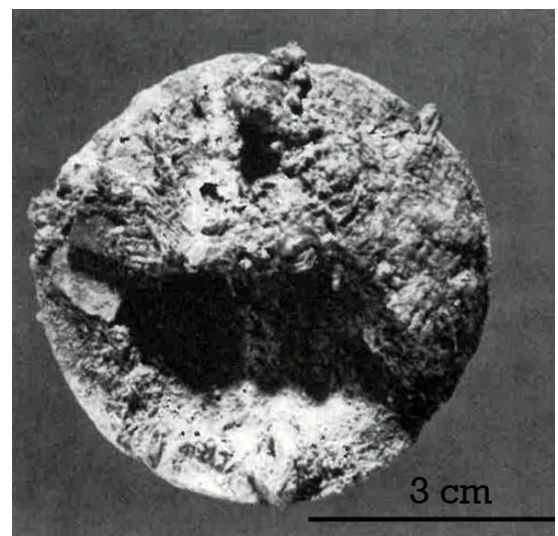
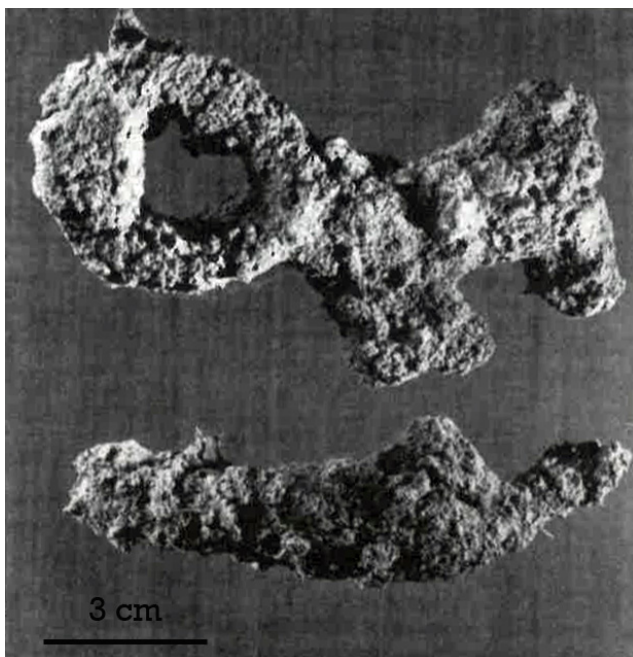
- På bronzedåsen: Meget fint lærredsvævet hørstof, ca. 12/12 tråde cm, Z/Z spundet.
- Udenpå det første lag fandtes et noget grovere fragment. Lærredsvævet, Z/Z spundet, 18-20/18-20 tråde/cm. Muligvis plantefibre.
- Udenpå det andet lag fandtes rester af endnu grovere stof. Lærredsvævet uld, 2-trådet S tvundet garn i rødbrun farve. 0,5/0,5 mm tykke tråde.

- Udenpå lag 3 fandtes et mørkebrunt lag af af totrådet, Z tvundet garn af finere kvalitet end lag 3.

(Efter L. Bender Jørgensen 1976)

*Nogle af tekstilernes placering i Stengade II, grav BØ.
(J. Skaarup 1976, s. 93)*

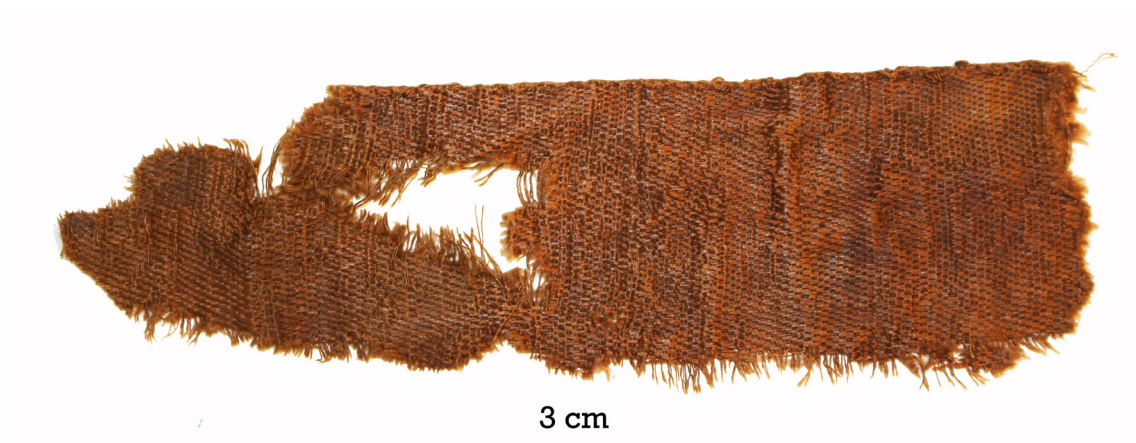

Tv. ses to nøgler (18) og th. et bronzesmykke (42) med tekstiler. (L. Bender Jørgensen 1976, s. 210/ Øhavsmuseet)

Tekstiler fra manddragter

Tekstiler fra mandsdragter

Tekstiler, der stammer fra mandsdragter, er en stor mangelvare fra den danske vikingetid. Der er ingen metalgenstande knyttet til mandsdragten, og tekstiler findes derfor bevaret på andet metal i graven, som økser, knive og hesteudstyr. Den arkæologiske situation i mandsgravene adskiller sig dermed væsentligt fra mange af kvindegravene, og om tekstilerne kan henføres til en decideret dragt er meget usikkert. Fund fra moser bidrager heldigvis til en øget forståelse af mandsdragten, men meget er endnu åbent for fortolkning.

Tre forskellige tekstiler fra Mammen-graven. Øverst lærredsvævet uld (C135d). I midten en samitumvævning i silke (C140) og nederst et brikvævet bånd af uld (C136a). (Foto: C. Rimstad)

Enner Mark

Skanderborg amt. Datering: 900-tallet. Udgravet af Horsens Museum i 2003. Journalnr. HOM 1519.

Jordfæstegrav, tolket som mandsgrav. Skelettet ikke bevaret. Andre fund: Jernøkse, kniv med sølvbevikling, hvæssesten, halvkuglekar.

Tekstiler

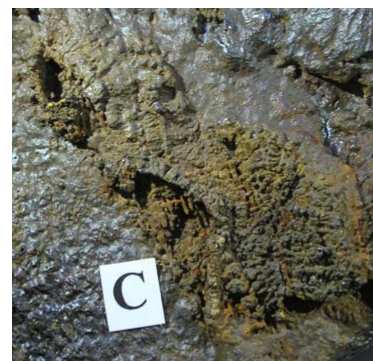
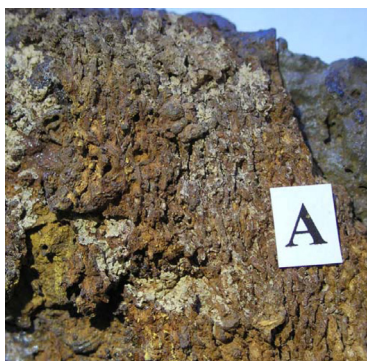
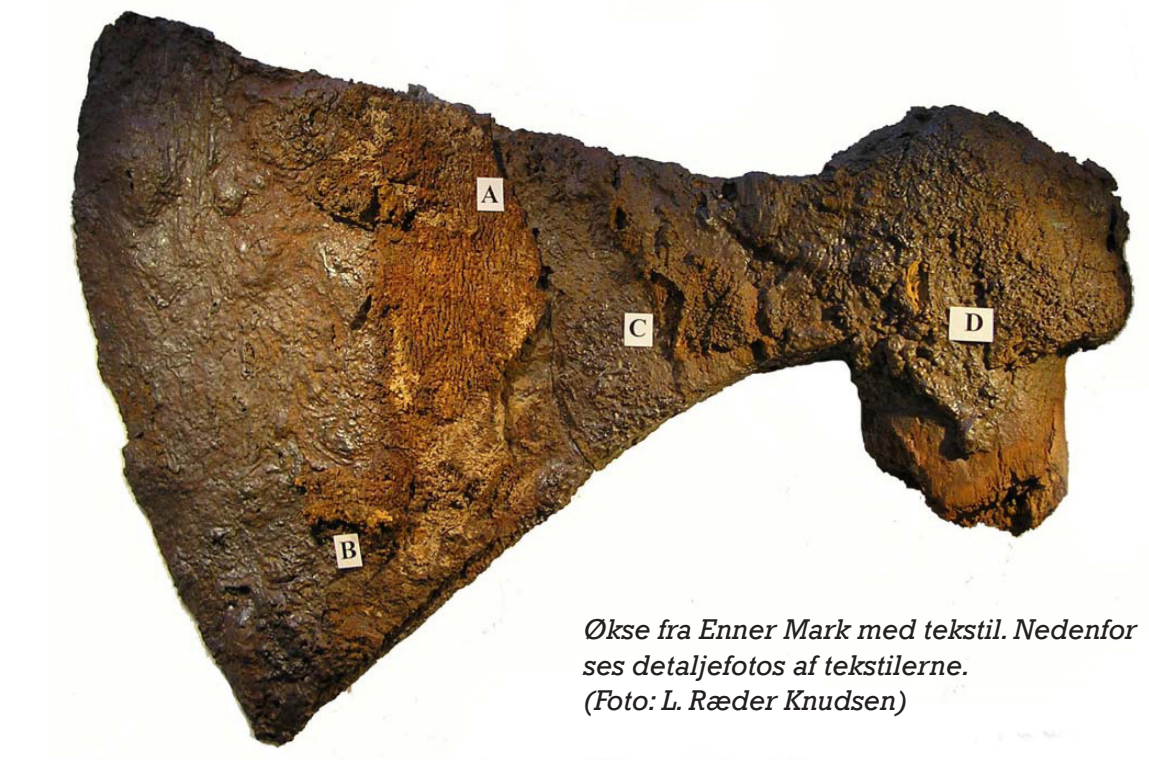
Øksen (x3053)

- A) 3 cm bredt brikvævet bånd, muligvis mønstervævet. Trenden er totådet, Z tvundet, muligvis af uld. Ca. 10 brikker/cm = ca. 40 tråde/cm. Islættet er tyndt og enkeltrådet, spinding kunne ikke identificeres.
- B) Få fragmenter af grovere vævning, nok panamavævet. Z/Z spundne tråde, 15/15 tråde/cm. Sandsynligvis uld.
- C) Fin lærredsvævning, korroderet i en struktur, som ligner plisseringer. Ca. 15/18 tråde/cm. Z/Z spundet, formodentlig uld.
- D) Korrosion med aftryk fra muligt tekstil

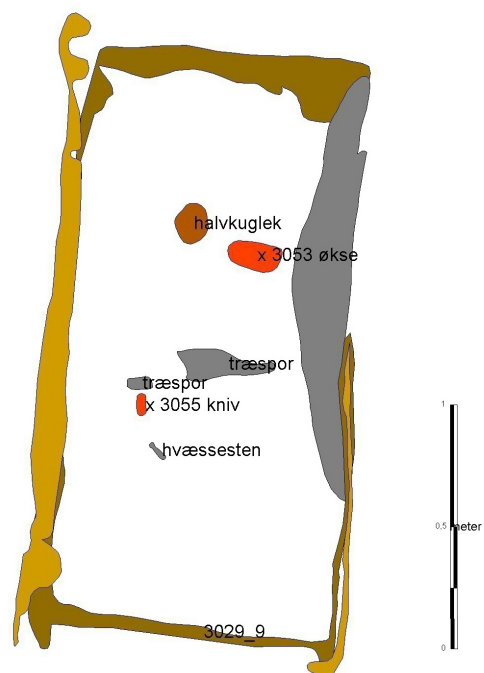
Kniv med sølvbevikling (x3055)

- På kniven fandtes ud over sølvbeviklingen fragmenter af et sølvindvirket, brikvævet bånd. 24 brocheringstråde/cm. Sølvtrådene er lahntråde omkring en tekstilkerne, sandsynligvis af silke. Sølvstrimlerne er mellem 0,2-0,5 mm brede. Det oprindelige mønster er baseret på diagonallinjer.
- Fint, lærredsvævet tekstil, ca. 22/20 tråde/cm. Muligvis hør. Trådene er S spundne i den ene retning og S eller Z spunden i den anden. Vævningen er muligvis plisseret.

(Efter L. Ræder Knudsen 2007)

Plantegning over graven fra Enner Mark.
(Tegning: A. M. Kristiansen/Horsens Museum)

Grimstrup

Grav I. Ribe amt. Datering: 900-tallet. Udgravet af Esbjerg Museum i 1983. Journalnr. ESM 1347.

Kammergrav under høj. Fund af 35 små tekstilfragmenter, der stammer fra mindst 10 forskellige stykker stof. Alle tekstiler er fundet i et kistelignende rum, i hvilket den døde også var anbragt. Fragmenterne er fundet på sværd, kniv, sporer og formentlig et skjold. Det er generelt tale om små, dårligt bevarede stykker, og deres indbyrdes forhold er svære at bestemme. Andre fund: Sværd, økse, spydspids, sporer, stigbøjler, bidsel, beslag, rasleblæk, pyntenitter, spænder, strigle, kniv, hvæssesten og spillebræt. Dertil sandsynligvis sadel og skjold. Flere genstande med kobber- og sølvindlægninger.

Sølvtråde

Syd for den dødes hoved

- 1347x37/6: Sølvindviklede tråde. En røntgenoptagelse fra det SV-lige hjørne af et bemalet lag (sandsynligvis et skjold), viste resterne af et muligt brikvævet bånd med sølvbrokade. Sølvtrådene (sølvahn spundet om en kerne af organisk materiale, nok uld) aftegner sig som to rhombeformede figurer ved siden af hinanden, hver især 7x3 cm store. Samme sted kan påvises svage rester af lærredsvævet stof i Z/Z spundet garn, 7 tråde over 3 mm (dvs. nok 23 tråde/cm). Stoffet har været foldet flere gange og er balanceret, fibrene kan ikke bestemmes.

Tekstiler

Sporerne (1347x22a-f)

- 1337 x22b (sporens torn): Lærred, Z/Z spundet, 9/13 tråde/cm. Meget grove, håragtige fibre. Fragmentet er 2x1 cm.
- 1347 x22c (remspænde): Lærred, åben vævning, Z/Z spundet, 14/14 tr/cm. Fragmentet er 1x1 cm. Over dette lå endnu et fragment af repsagtig karakter, ikke nærmere analyserbart. (Evt. samme som fragment fra x29 sværd, yderste jordlag)
- 1347 x22d (remendebeslag) og 1347 x22e (remspænde): Lærred, uld, Z/Z spundet. 14/10 tråde/cm. Størrelse: 1x2 cm. Dertil 2/2 brudt kiper/ krystalkiper, Z/Z-spundet og 20/14 tråde/cm.
- 1347 x 22f (remendebeslag): Halvpanama, ZZ/Z spundet og 4x2/9 tråde/cm.

Sværdet (1347x29)

- På oversiden af fæstet: Reps, Z/Z spundet og 24/12 tråde/cm. Fragmentet er 1x0,5 cm stort.
- På oversiden af fæstet: Repsagtig lærred, trenden Z spundet, islættet kan ikke bestemmes. Trådtallet er 16/1.
- På oversiden af fæstet, yderste jordlag: Lærred, Z/Z spundet og 14/11 tråde/cm. To små fragmenter på 0,5x0,5 cm.
- På sværdknappens overside: Kiper (?), Z/Z spundet, 11/14 tråde/cm.
- Inderst mod sværdknappens underside: Lærred eller evt. 2/1 kiper, uld, Z/S spundet. Hårdtspundet, tynd trend og tyk, løstspundet islæt, 4/2,6 tråde/cm.
- På sværdknappens underside: Lille kiperagtigt fragment, trenden Z spundet, islættet ubestemmeligt, 16/16 tråde/cm.
- På sværdknappens og -fæstets underside: Lærredsvævning med flotterende mønster, "dropdrejl". Flotterer over fem tråde, hver anden tråd er dobbelt. ZS/S spinding; mønstertråden S spundet og tykkere end bundvæven. 14/9 tråde/cm. Muligvis forskellige fibre i bundvævning og mønster. Flere små fragmenter, muligvis fra samme stof, Z/Z spundet, 15/11 tråde/cm.
- På sværdfæstets underside: Flere små fragmenter i 2/1 kiper, Z/Z spundet, 13/17 tråde/cm. Filtet i overfladen, opkradset eller med luv.
- På parerstangens underside: 2/1 kiper, Z/Z spundet, 14/10 tråde/cm.
- På sværdets underhjalte: Flere små fragmenter af lærred(?) Z/Z spundet, 10-12/11 tråde/cm. 1,5x0,7 cm stort fragment, med sortagtig tråd.
- Kiper 2/2 eller 2/1, Z/Z spundet, 17/16 tråde/cm.
- På sværdets underhjalte, parerstangens underside: Lærred, trådlige på langs af klingen, S/Z spundet, 21/20 tråde/cm.
- På undersiden af sværdskedens midterparti: Lærred, Z/Z spundet, 16-18/16-18 tråde/cm. Mellem lagene uldfibre, muligvis rester af luv.

På kniven (x40a)

- På knivens overside: Flere fragmenter af lærred, uld, Z/Z spundet, 16/17 tråde/cm. Største stykke 1x0,4 cm.
- På knivens underside: Spor af grovere tråde, Z/S (?) spundne.

(Efter I. Stoumann 2009)

Plantegning over
Grimstrupgraven,
niveau 4. (I. Stou-
mann, 2009, s. 31)

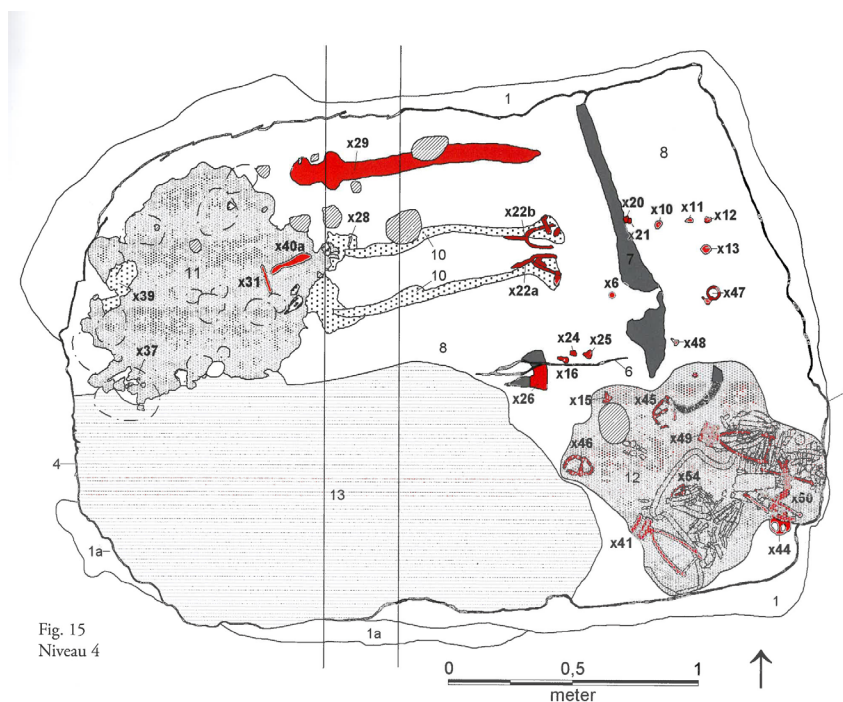

Fig. 15
Niveau 4

Tekstiler fra Grimstrup-
graven fra midten af sværd-
skeden (tv.) samt fra svær-
dets underside (nederst).
(L. Bender Jørgsen 2009,
s. 50)

Kragelund

Kragelund Mose, Viborg amt. Datering: 1045 - 1155 e.Kr. (C¹⁴). Udgravet i 1898 af G. Sarauw. Museumsnr. D3956.

Mandslig, fundet tre fod nede, da man gravede tørv i Kragelund Fattiggårds Mose. Liget lå horisontalt, med hovedet i NNØ. Velbevaret hår, negle, hud og knogler. Liget var iklædt en grov, ulden klædning, der gik fra halsen til midt på låret. Benene var bare, dog var fødderne iklædt korte læderstøvler, snøret med læderremme over vristen. Fodtøjet er ikke bevaret i dag.

Tekstil

Klædningen er af uld, 114 cm lang og vævet i 2/1 kiper med Z/S spundne tråde og ca. 12/8 tråde/cm med gråbrun trend og hvid islæt. Den har ingen skuldersøm, men skulderbredden er 63 cm og omkredsen forneden er 250 cm. Der er en ægkant på den ene side. Forreste midterkile er opslidset, mens ryggens kile er syet sammen, ligesom sidekilerne er det. Alle fire kiler er 60 cm høje, og midterkilerne er rynket sammen i fem lag, før isyning i dragten.

(Efter M. Hald 1950; 1980 og E. Østergård 2003)

*Klædningen fra Kragelund, forside og bagside.
(Foto: Nationalmuseet)*

Ladby

Kerteminde Kommune. Datering: Ca. 925. Udgravet af Nationalmuseet 1935. Journalnr. NM 00/35.

Skibsgrav under høj. Spor af den gravlagte ikke bevaret, men graven tolkes som en mandsgrav, baseret på udstyret. Graven er blevet åbnet og plyndret på et tidspunkt. Andre fund: ca. 650 genstande eller brudstykker af genstande. Skeletter af 11 heste og 3-4 hunde, rideudstyr (saddel, fire hovedtøjer, en spore, mindste fem stigbøjler), beslag til et hundekobbelseletøj, et anker med kæde, et brætspil, et sølvbæltespænde, stykker af en sølvtallerken, et bronzefad, en jernbeklædt spand, et bemalet stykke træ, skjoldbule, økse og bundt med 45 pilespidser.

Tekstiler

Meget dårligt bevarede tekstiler. Kun på styrbordssiden, over og mellem ridetøj i bunke III og IV fandtes tekstilrester i flere lag, men så sammenpresset, at de enkelte lag dårlig kunne analyseres. Svært at adskille, hvad der kan stamme fra dragt, tæpper, sejl eller hestedækken. Spredt i agterskibet over hele det fundrige område fandtes mange jernfragmenter med aftryk af tekstil i rustlaget. Mange rester af guld- og sølvbroderi og posement. Desuden fjer-, dun- og hårtotter, muligvis fra sengetøj og pelsværk.

- L4 423: Tre frynser
- L4 20, 43, 84, 609 og uden nummer: Lærred, primært Z/Z spinding. Flere fragmenter, 10-20 tråde/cm, ofte flere i trend end i islæt, i nogle tilfælde tre gange så mange tråde i det forrige.
- L4 247, 322, 375 og 621: Lærred, 25 tråde/cm eller mere i trenden. 375c er et bånd, der er fæstnet til en lille jernring, muligvis del af en kiste.
- L4 39: 2/2 kiper, Z/S spundet, 18/12 (?) tråde/cm.
- L4 147: Kiper
- L4 135: Kiper, muligvis gåseøje, Z/? spinding, 20/15 tråde/cm.
- L4 83: Mulig mønstervævning

Metaltråde

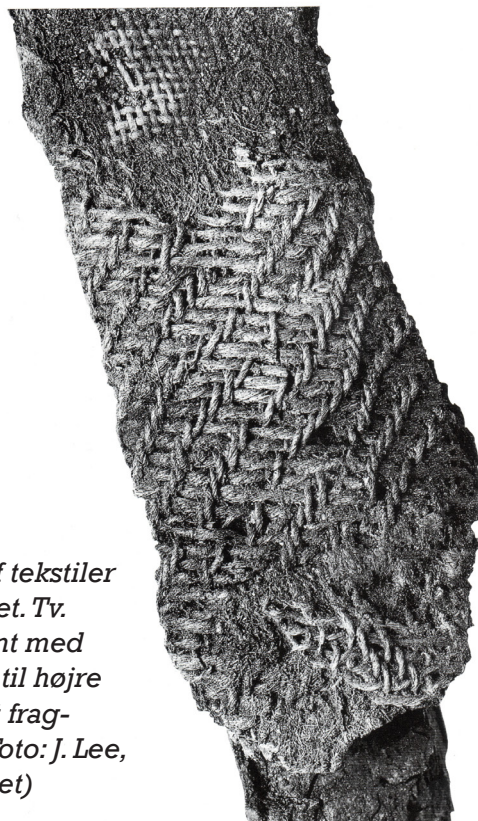
- 65: Rektangulær ramme af slynget guldtråd, 5 cm lang, udfyldt af et zig-zag løbende tværgående spiralsnoet guldlahn, der har været spundet om en nu forsvundet sjæl. Rammen består af to dele, der er bundet sammen. Den ene langside har to snore, der med regelmæssige mellemrum afslutter øjer eller løkker, beregnet til at fastholde de tværgående tråde. På rammens tre andre sider er guldtråd syet med maskesting på en sådan måde, at der også her afsættes løkker til de tværgående tråde.

- 449 og 316: Fundet 70 cm fra nr. 65 i noget forskelligt niveau. Guldbroderi, hhv. 10,5 cm og 5 cm langt.
- 81, 501: Knuder af spiralsnoede sølvtråde, temmelig ens i udførelse, nr. 501 er 1,6 cm bredt.
- 392: Fletning i sølvtråde, kantet af tosnoet guldsnor, 1,4 cm langt og bredt.
- 119, 199, 255, 392, 407, 457: Et antal små rosetter og smykkeplader af guld og sølv af forskellig form. Alle bestående af sammenflettede guld- og sølvsnore, arrangeret omkring små plader af forskelligt materiale (glimmer eller guldbelagte plader af horn eller skind). Alle stykkerne har været forsynet med et øsken. Fire af disse er runde og ca. 1 cm i diam. (255, 392, 407, 457), med en cirkelrund, forgyldt plade omgivet af en krans med flettet sølvtråd, der udvendigt er fæstnet til en tosnoet tynd guldsnor, lagt i tunger i form af en stjerne. To nu defekte rosetter (119 og 199) på 2,5 cm, har været mere komplicerede med tre runde rosetter anbragt ud for hjørnerne af et tresidet midterparti. De tre rosetter og midterpartiet består (ligesom de fire ovennævnte) af plader, kranset af guld- og sølvtråd. På 119 kan man se, at to af hjørnerosetterne er forbundne med en svær sølvtråd, som holder en lille sølvøsken. Til rosetterne slutter sig desuden to ca. 1,75 cm brede, trekantede hængesmykker med border af sølvsnore og en lille sølvøsken i en spids hver.

(Efter K. Thorvildsen 1957; 1970, A.C. Sørensen 2001 og P. Pentz et al. 2008)

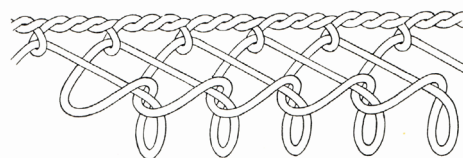
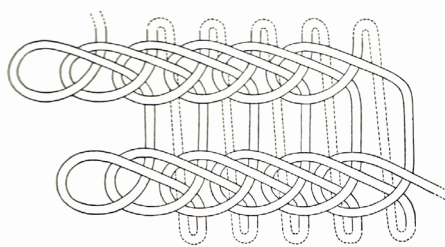
*Ladby-skibet i udstillingshallen.
(Foto: N. Godvin)*

Fragmenter af tekstiler fra Ladbyskibet. Tv. ses et fragment med frynser (423), til højre et kipervævet fragment (135). (Foto: J. Lee, Nationalmuseet)

Guldtrådene fra Ladbyskibet (Foto: A. V. Leth, Nationalmuseet)

Skematisk tegning af guldtrådsbroderi. Øverst nr. 65, nederst nr. 449. (Tegninger: K. Thorvildsen 1957, s. 80)

Mammen

Bjerringhøj, Viborg amt. Datering: 900-tallet. Udgravet usagkyndigt i 1868 og af Viborg Stiftsmuseum i 1986. Museumnr. C135-140, C144.

Kammergrav under høj, skelettet delvist bevaret (men i dag forsvundet). Adskillige tekstilstykker, de fleste nok fra en klædedragt, dog også nogle fra pude. Andre fund: 2 økser, remendedup, bronzebeslag, guldbeslag, jernbeslag m. sølv, firkantet voksstykke, hornstykke, hasselnødder, bronzespand, 2 trækar, voksllys, læderremme.

Tekstiler

- C135a: Adskillige fragmenter af uld, 2/1 kiper, Z/S spundet, 0,5/0,5 mm tyk tråd. 21-24/16-18 tråde/cm. Med øgning, ægkanter og broderier som blomster, dyr og masker. Broderitrådene er totrådet, S og Z spundet samt 1-1,5 mm i tykkelsen. Nogle broderitråde indeholdt indigotin, andre tråde syntes røde og grågule. En rødlig kantvævning er farvet med krap.
- C135b: Gazestof i uldlærred, Z/Z spundet, 0,2/0,2 mm tyk tråd. 16/16 tråde/cm. Farvestof: Indigotin.
- C135c: Uld, lærred, Z/Z spundet, 0,5-0,5 mm tyk tråd. 17/14 tråde/cm.
- C135d: Uld, lærred, Z/Z spundet, 0,5/0,5 mm tyk tråd. 20/18 tråde/cm.
- C136a: Brikvævning i 3/1 kiper, uld, trådene er S tvundet og Z/Z spundet, 1/1 mm tykke. Vævet med 17 brikker.
- C136b: Brikvævning i silke, sølv og guld. Silketråde farvet med purpur. 30 skud/cm, vævet med 35 brikker, hvoraf 2x6 udgør kantbort.
- C136c: Virket bånd, uld, S tvundet af Z/Z spundne tråde, 1 mm tyk tråd.
- C137: Kappebånd i lærred, silke, Z/Z spundet og 46/32 tråde/cm.
- C138: Manchetter: 3 cm brede, 23 cm i omkreds, polstrede og opdelt i 3 vulster, hvoraf den ene er dækket af en omløbende brikvævning med brochering i guld og sølv. Silkestoffet: Lærred, 28/28 tråde/cm. Brikvævet bånd: Silke, 30 skud/cm. Vævet med 35 brikker, hvoraf 2x6 udgør kantbort.
- C139: Rouleauer: Lærred og samitum, silke samt polstring. 58/35 passé.
- C140: Samitum (2 forskellige slags), silke. 48/44 passé (2 fylde- og 1 bindekæde). Mønster af rød-gule hjerter på kraprød bund.
- C144: Pudevår, lærredsvævet af uld, Z/Z spundet med ca. 0,7/0,7 mm tykke tråde. 15/9 tråde/cm. Fjersyningsbroderi over sømmen.

(Efter E. Østergård 1991, E.H. Hansen 1991 og L. Ræder Knudsen 1991)

Kappebåndene fra Mammen-graven. (Foto: Nationalmuseet)

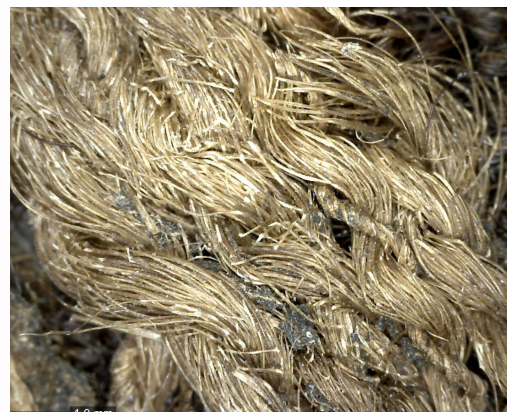
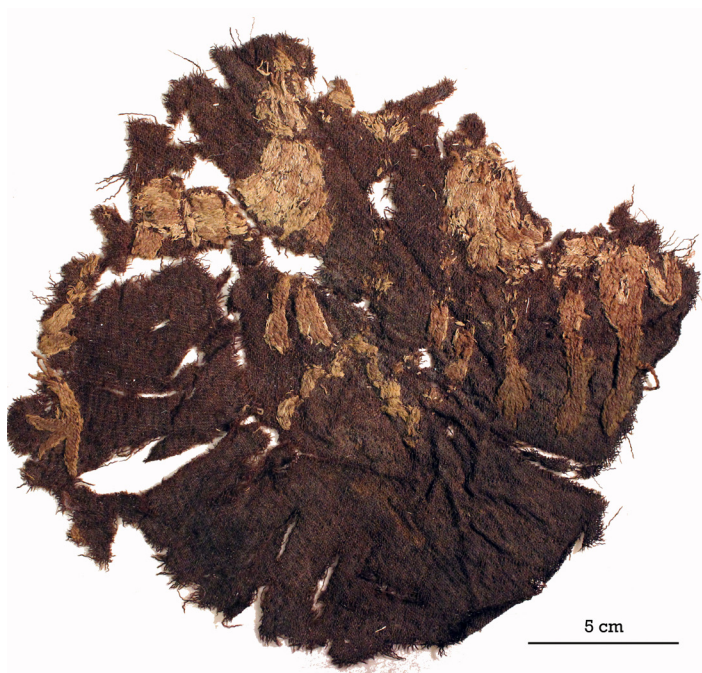
*En af manchetterne med brik-
bånd i guld- og sølvtråde.
(Foto: C. Rimstad)*

Gazestof (C135b). Th. ses stoffet i 53 ganger forstørrelse. (Foto: C. Rimstad)

Fragment med leopardbroderi (C135a). Th. ses fragmentet forstørret 52 gange, hvor broderitråden i leopardens ben kan ses. (Foto: C. Rimstad)

Fragment med modsatstående hjorte (C135a). Th. ses broderitråden forstørret 55 gange. (Foto: C. Rimstad)

Moselund

Moselund Mose, Viborg amt. Datering: 1050-1155 e.Kr. (C¹⁴). Fundet i 1884.
Museumsnummer C5238-39.

Mandslig fundet i mose, ca. 180 cm langt, iført en dragt af mørk, brunt, fåreuld. Sytråden var forsvundet, så dragten fremstod ved fundet som 14 enkelte dele. Velbevaret stof, ingen tegn på slitage ved brug. Nogle hak i stoffet er sandsynligvis gjort af spaden, da liget blev fundet. I 1939 blev delene syet sammen til en kjortel med opsplitning midt for og midt bag.

Tekstil

Klædning af 2/1 kiper, uld, Z/S spundne tråde med ca. 14/10 tråde/cm. Alle stofstykkerne er meget jævnt tilskårne, og stoffet er valket. Den rekonstruerede kjortel er 124 cm lang og har skuldersøm. Uden kiler er bredden 55 cm, og da ægkanten på forstykket er intakt, må dette også være stofbredden. Over brystet, mindsker ærmegabene bredden til 42 cm (målt lige under halsslidsen). Rygstykket har ingen ærmegab og samme linje bliver der derfor 61 cm. Ærmerne er tilskårne og 53 cm på længste sted, ved håndleddet er deres omkreds 22 cm. Kilerne går i ryggen op over skulderbladene, foran forsvinder de i ærmehullerne. Frontkilen er 69 cm lang, bagkilen 57 cm. Begge kiler er pressede i skarpe folder optil. Kjortlens omkreds forneden er 248 cm.

(Efter M. Hald 1950; 1980 og E. Østergård 2003)

*De enkelte dele fra Moselunds-
klædningen, som de så ud før de
blev syet sammen i 1939.
(Foto: Nationalmuseet)*

*Klædningen fra Moselund, set forfra og
bagfra. (Foto: Nationalmuseet)*

Stengade II

Grav DW. Svendborg amt. Datering: 900-tallet. Udgravet af Langelands Museum i 1972-73. Journalnr. NM 107/25. Museumsnr. 8277: 757-759.

Mulig mandsgrav, den døde var ca. 50-60 år gammel. Andre fund: Kileformet jernstykke, bronzebæltedop, bronzering. Rester af tekstiler fandtes også i de (mulige) mandsgrave FII, CC og FÅ.

Tekstiler

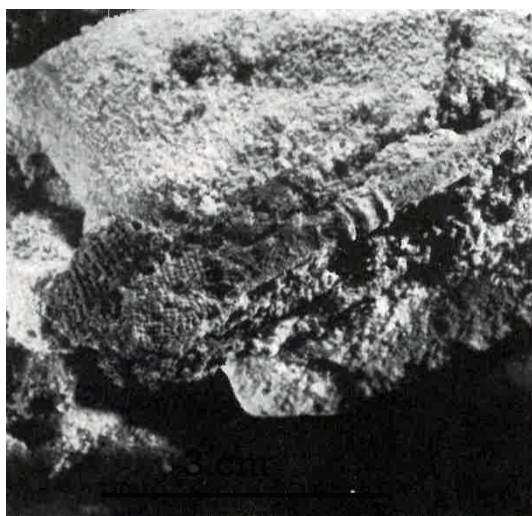
Bronzebæltedop (2)

- På hovedet af bæltedoppen fandtes en lærredsvævning, Z/Z spundet med ca. 20/16 tråde/cm. Rødbrun. Dette er med kastesting syet sammen med lag 2, ca. 5 sting pr. cm. Sytråden er af totrådet, S tvundet garn.
- Løsere vævet stof, lærredsvævet, Z/Z spundet med 16/16 tråde/cm. Rødbrun.
- På undersiden af bronzedoppens hoved var endnu en lærredsvævning, Z/Z spundet, med ca. 12/12 tråde/cm.
- Fandtes under lag 3. Lærredsvævet, Z/Z spundet, 16/14 tråde/cm.
- På bronzedoppens nedre del. Mørkebrune fibre med trådstruktur, dog ingen bestemmelig vævning eller spinding.

Bronzering (3)

- Ringen var omviklet af en lærredsvævning, Z/Z spundet, ca. 20/16 tråde/cm. En 3 mm bred repsstribе optræder i fragmentet, med 7 dominerende tråde på 3mm, mod 14 tværtråde på 1 cm.

(Efter L. Bender Jørgensen 1976)

Tekstiler fra Stengade, grav DW. Tv. tekstil på hængedop (x2), th. på bronzering (3) (Foto: L. Bender Jørgensen 1976, s. 211/ Øhavsmuseet)

**Tekstiler, der ikke kan
henføres til et bestemt køn**

Tekstiler, der ikke kan henføres til et bestemt køn

Gunstige bevaringsforhold har sikret, at vikingetidstekstiler ikke blot er blevet bevaret i grave og moser, men også på bopladser og i havnområder. Disse kontekster bidrager med andre typer fund end de hidtil beskrevne. Til gengæld kan fragmenterne umiddelbart ikke henføres til dragtdele tilhørende et bestemt køn.

*Fragment 56A fra Hedeby's havn.
(Foto: C. Rimstad)*

Hedeby boplads

Slesvig. Datering: 800-900-tallet. Udgravet af Schleswig-Holsteinischen Landesmuseum für Vor- und Frühgeschichte i 1934-64.

Tekstiler

Fragment S3 (mulig strudhætte)

Stort fragment af mørkt uld i fin 2/2 kiper. 55 cm langt og 20 cm bredt, 0,3-0,4 cm tykt. Z/S spundet, 16-17/7,5 tråde/cm og 0,6-1,0/0,6-1,2 mm tykke tråde. Består af flere sammensyede dele (a-c). Fragmentet synes lappet og udbedret flere gange.

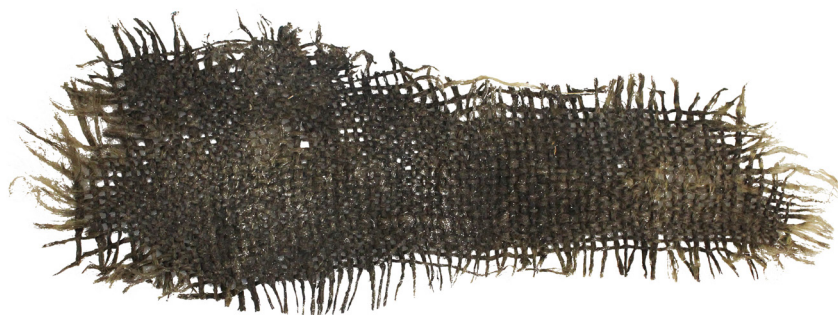
- a: Rørformet del, der ender i en spids og er syet sammen på langs. Den største sammenlagte bredde er ca. 14 cm (28 cm udfoldet). Selve røret måler ca. 15 cm, men har været længere.
- b: Meget beskadiget del, afrevet i kanterne. Forbundet til del a og c med sting.
- c: Lille kile, 8 cm bred, indsat i del b.

*Fragment S3 fra Hedeby boplads. Et detaljefoto ses af den rørformede ende.
(Foto: C. Rimstad)*

Fragment S13 (mulig indlægssål)

Sålformet fragment i meget grov lærredsvævning af hør. Ca. 25 cm lang, 6,5-9,5 cm bred. Z/Z spundet, 3,5-4/3,5 tråde/cm. 0,7-2,0/1,2-2,0 mm tykke tråde. Kanterne er frynsede.

Fragment S13. På det lille foto ses en 60 ganges forstørrelse af trådene. (Foto: C. Rimstad)

Fragment S28 (mulig jakke)

Stort fragment af uld, 2/2 kiper vævet og måler 69 x 41 cm. Z/S spundet, 10,5-11/11,5-12 tråde/cm og 0,5-0,7/0,5-1,4 mm tykke tråde. Stykket er skåret af én enkelt stofbane og har en vævekant bevaret. Spor af dun på undersiden, nok fra et for. Ved underkanten har stykket en skrånende kant. Næsten ingen sømme bevaret.

Fragment S28. Det lille foto viser trådene forstørret 61 gange. (Foto: C. Rimstad)

Fragment S31A-K (mulig hørskjorte)

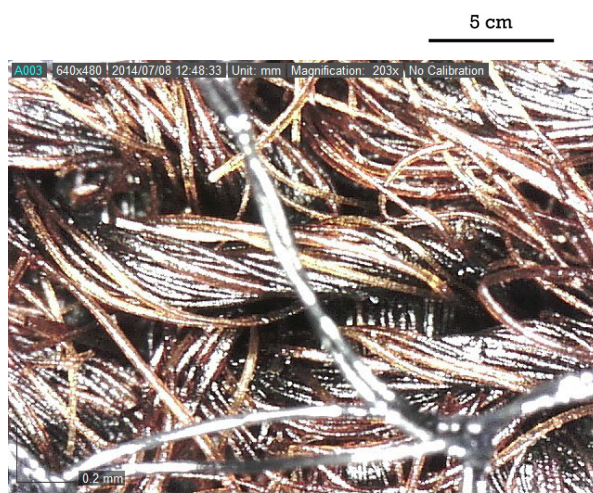
Fragment af meget fin lærredsvævning af hør med strukturstriber. Det oprindeligt snit er meget svært at erkende. Til sammen måler stykkerne ca. 40 x 17 cm. Z/Z spundet, 20,5-27,5/11,5-17,5 tråde/cm og 0,18-1,06/0,2-0,9 mm tykke tråde.

Fragment S31A-K. Th. ses et af fragmenterne forstørret 212 gange. (Foto: C. Rimstad)

Fragment S34 (muligt vikleband)

Bånd af fint, gulbrunt diamantkiper, 58 x 11 cm stort. Vævet som bånd med få bevarede vævekanter. Overfladen er meget filtet, og ulden har sandsynligvis været farvet. Z/S spundet, 18/8 tråde/cm, 0,4-0,7/0,7-1 mm tykke tråde.

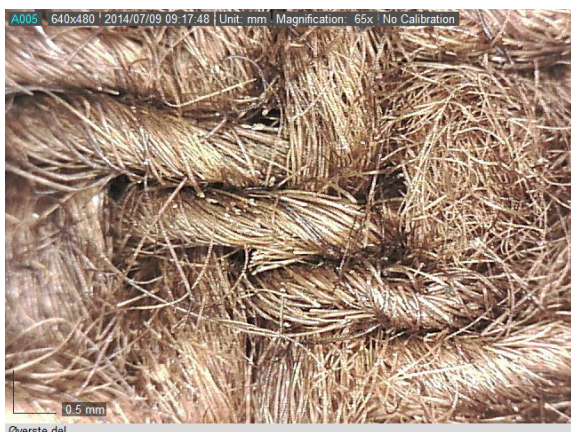
Fragment S34. Nederst ses trådene forstørret 203 gange. (Foto: C. Rimstad)

Fragment S37 (mulig gamache/strømpe)

Fragment af 2/2 kiper i uld, består af tre sammensyede dele (a-c). 25 cm bred. Tre kanter er ombukkede og fastsyede, og spor af sytråd viser, at alle tre kanter har været syet fast til noget andet. En firkantet lap er syet på fragmentet.

- a: Z/S spundet, 9-10/6-7 tråde/cm og 0,5-0,9/1 mm tykke tråde.
- b: Z/S spundet, 10,5-11,5/6-6,5 tråde/cm og 0,5-0,9/1-1,2 mm tykke tråde.
- c: Z/S spundet, 9/8,5 tråde/cm og 0,6-1,2/1,2-1,3 mm tykke tråde.

(Efter I. Hägg 1990)

Fragment S37. De nederste fotos viser forstørrelser af fragmentets hhv. øverste og nederste del, forstørret 65 og 60 gange. (Foto: C. Rimstad)

Hedeby havn

Slesvig. Datering: 900-tallet. Udgravet af Schleswig-Holsteinischen Landesmuseum für Vor- und Frühgeschichte i 1979-80.

I Hedeby's havneområde fandtes adskillige tekstiler, som sandsynligvis er blevet genanvendt til kalfatring.

Tekstiler

Fragment 2 (mulig gamache/strømpe)

Fragment af dragtdel, ca. 27 cm lang, 24 cm bred og 0,15 cm tykt. Brunt uld, mørk trend og lyst islæt, Z/S spundet og med 10-13/6-8 tråde/cm. Trådene er 0,5-0,6/0,8-1,2 mm tykke. Består af to rørformede dele, som er syet sammen; begge af 2/2 kiper. Der ses slidspor på fragmentet, og den nederste del er blevet revet af. I den øverste kant er et uregelmæssigt skåret læderbånd sat fast.

Fragment 2. Th. ses små fotos af læderbåndet i detalje, samt trådene i den øverste og nederste del forstørret 60 gange. (Foto: C. Rimstad)

Fragment 7 (mulig loddenvams)

Stykke af naturbrunt uld i 2/2 kiper med opkradset luv på begge sider. 15-18 x 31-41 cm stort og 0,4 cm tykt. Z/S spundet, 15-16/5-6 tråde/cm, 0,5-0,7/-1 mm tykke tråde. Afrevet for oven, men har ellers originale snitkanter i siderne med sømme. Ved bunden er kanten foldet og syet fast.

Fragment 7. Th. ses en tråd i 200 ganges forstørrelse.
(Foto: C. Rimstad)

Fragment 11 (mulig jakke)

Stort, trekantet fragment af brunt uld, vævet i 2/2 kiper. Ca. 35 cm lang, 37 cm bredt og 0,2 cm tykt. Den ene kant er ombukket og fastsyet. For i lærredsvævning. Hele fragmentet er sammensyet af flere dele (a-g).

- a-d: 2/2 kiper, Z/S spundet, 15-19/5-6 tråde/cm, 0,4-0,8/0,8-1 mm tykke tråde. Naturbrunt uld
- e: 2/2 kiper, Z/S spundet, 8-9/5-6 tråde/cm, 0,5-0,6/1,3-2 mm tykke tråde. Farvet uld.
- f: Lærredsvævning, Z/S spundet, 7-8/3 tråde/cm, 0,6-1,4/2,4-2,8 tykke tråde. Farvet uld.
- g: Lærredsvævning, Z/S spundet, 5,5-6,5/4-6,5 tråde/cm, 0,7-0,9/1,2-1,4 mm tykke tråde.

*Fragment 11. Th. ses trådene i 60 ganges
forstørrelse. (Foto: C.Rimstad)*

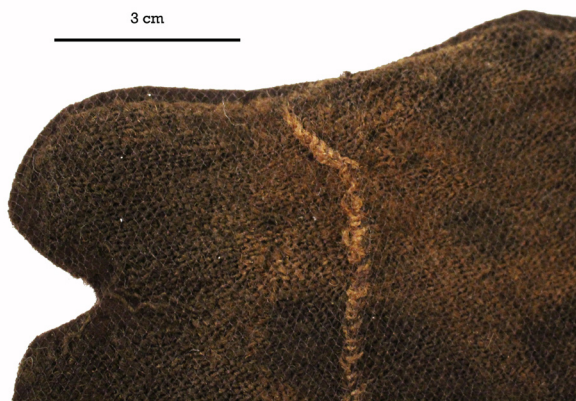
Fragment 14A-B (mulig del af selekjole)

Fragment 14A: Stort fragment af kegleformet, repsagtig lærredsvævning i en brunlig farve. Z/S spundet, 15/8-10 tråde/cm, 0,3-0,7/0,6 tykke tråde. Ca. 30 cm lang, 16-23 cm bred og 0,1 cm tyk. Afrevet på tre sider, men foroven er fragmentet ombukket og fastsyet. Ved de to langsider ses regelmæssige stinghuller, som viser at stykket har været syet sammen med noget andet. Ca. 7 cm fra den ombukkede kant begynder en syning på langs af stoffet. Syningen er blevet dekoreret med en lille 6-slået fletning af tre gule og tre røde tråde. Fragment 14B stammer fra samme dragtdel og måler 12 x 25 cm.

5 cm

3 cm

Fragment 14A. Th. ses trådene i forstørrelse 60 gange. (Foto: C. Rimstad)

Tv. Den lille fletnings ene ende. Th. Fletningen i 61 ganges forstørrelse. (Foto: C. Rimstad)

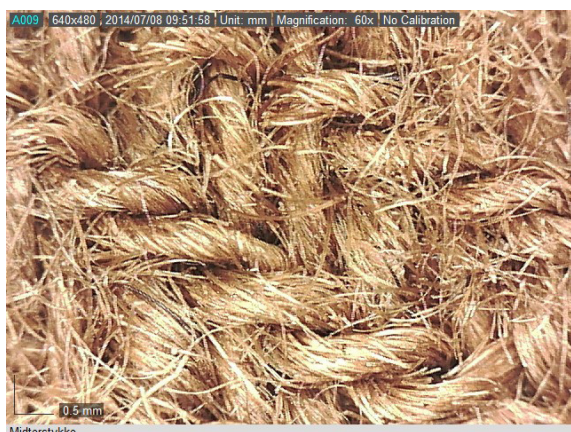
Fragment 39A-B (mulige bukser)

Fragmenter af diamant- og spidskipper, syet af flere dele. Alle stykkerne har tydelige brugsspor.

- 39Aa: Midterstykke af fin diamantkipper med syninger på tre sider. 15,5 x 13,5 cm stort. Z/S spundet 14-16/11-11,5 tråde/cm og 0,5-0,6/0,7-0,9 mm tykke tråde.
- 39Ab-c: Dårligt bevarede sidestykker af fin spidskipper, syet til midterstykket med mørk tråd. Z/S spundet, 26-29/10 tråde/cm og 0,5-0,7/0,3-0,5 mm tykke tråde.
- 39B: Diamantkipper, dårligt bevaret og med syninger på to af siderne. Z/S spundet, 14-16/10 tråde/cm, 0,5-0,7/0,7-0,9 mm tykke tråde.

Fragment 39A og B. Nederst ses en 60 ganges forstørrelse af trådene i fragment A, samt en 63 ganges forstørrelse af stingene. (Foto: C. Rimstad)

Fragment 43 (muligt vikleband)

Langt uldbånd af 2/2 kiper, ca. 102 cm langt og 6,5 cm bredt og 0,15 cm tykt. Vævet som et bånd med bevarede vævekanter; begge ender er revet af. Z/S spundet, 11-14/6-7 tråde/cm og 0,6-0,8/1-1,2 mm tykke tråde.

5 cm

Fragment 43. Th. ses en forstørrelse af trådene 60 gange. (Foto: C. Rimstad)

Fragment 53A-B (mulig loddenvams)

To dele af samme fragment i korskipper med opkradset lyv på den ene side. Samlet mål er 40 x 28 cm og 0,4 cm tyk, Z/S spundet, 8/3-4 tråde/cm, 0,8-1,3/1,4-2 mm tykke tråde. Snitkanterne synes oprindelige. På del B ses spor af syninger.

5 cm

5 cm

Fragment 53A (øverst) og B (nederst). Th. ses en 195 ganges forstørrelse af en tråd i fragment 53A. (Foto: C. Rimstad)

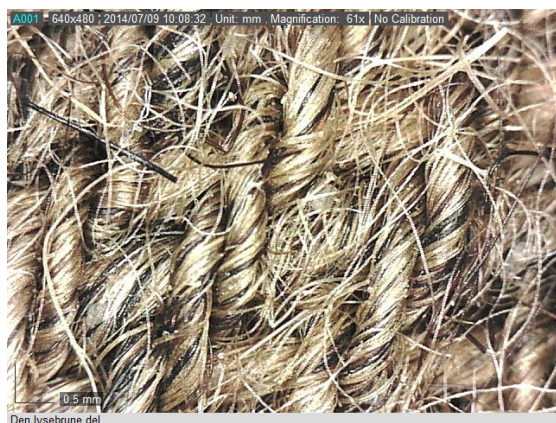
Fragment 57 (muligt ærme fra kjortel)

Dragtdel af uld, syet af middelfint 2/2 kiper i tre dele (a-c). Ca. 58 cm langt, 30 cm i diameter og 0,15 mm tykt. Sytråden er Z spundet og S tvundet. Længden tyder på, at dragtdelen har tilhørt en mand.

- a: Mørkebrunt uld, Z/S spundet, 12-13/5-6 tråde/cm, 0,6-0,9/1,2-1,3 mm tykke tråde.
- b: Mørkebrunt uld, Z/S spundet, 12-15/6 tråde/cm, 0,5-0,8/1,7 mm tykke tråde.
- c: Lysebrunt uld, Z/S spundet, 12-14//6 tråde/cm, 0,6-1,5/1,6 mm tykke tråde.

*Fragment 57. Th. ses et udsnit af det mørke stof. Nederst ses en forstørrelse af hhv. det lyse og mørke stof, forstørret 61 og 60 gange.
(Foto: C. Rimstad)*

Den lysebrune del

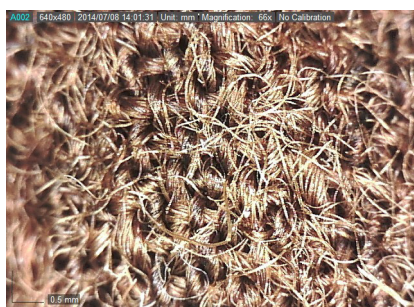
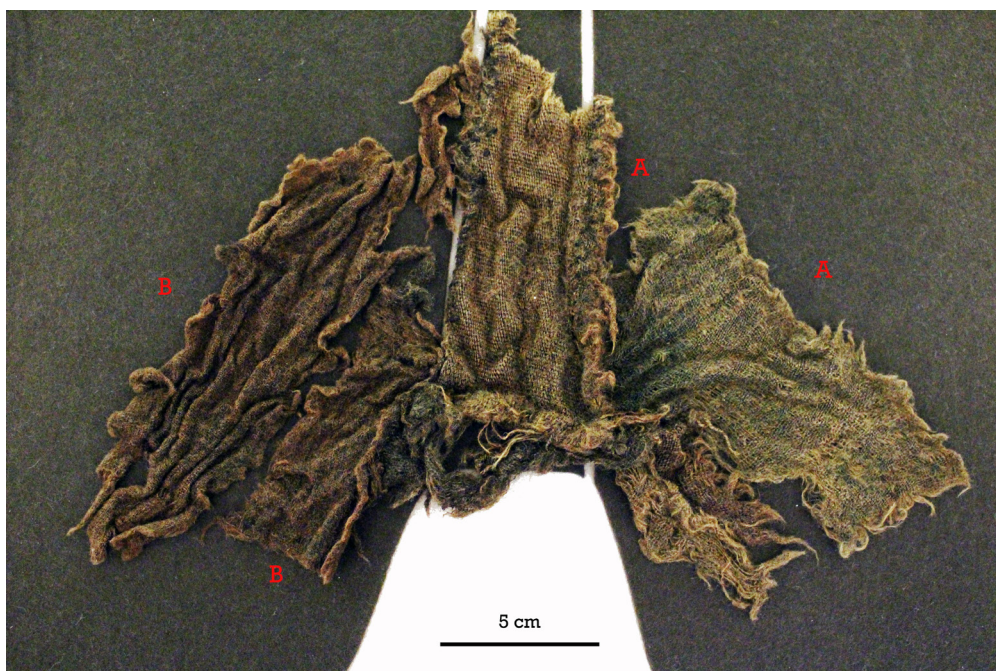

Den mørkebrune del

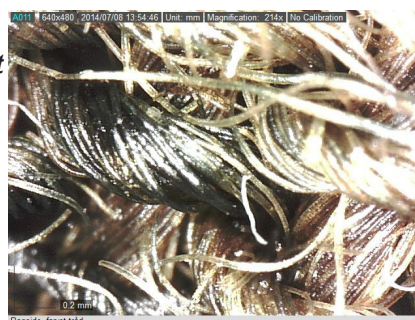
Fragment 72A-B (mulig pludderbuks)

Fragment af forside og skridtdel i tyndt, lærredsvævet, plisseret uldstof. Syet af 8 forskellige stykker: 7Aa-g og 72B.

- 72Aa: Z/Z spundet, 21/8 tråde/cm, 0,5/0,5-0,7 mm tyk tråd. Rødlig.
- 72Ab: Z/Z spundet, 18/11-12 tråde/cm, 0,3-0,4/0,5-0,6 mm tyk tråd. Grønlig og syet til del a.
- 72Ac: Z/Z spundet, 25/18 tråde/cm, 0,1-0,4/0,2-0,3 mm tyk tråd. Rødlig, syet til del a, b og e.
- 72Ad: Z/S spundet, 17/10-11 tråde/cm, 0,3-0,6/0,4-0,6 mm tyk tråd. Rødlig.
- 72Ae: Z/S spundet, 17/11 tråde/cm, 0,3-0,4/0,4-0,7 mm tyk tråd. Grønlig.
- 72Af: Z/S spundet, 12-14/10 tråde/cm, 0,4-0,5/0,5 mm tyk tråd. Grønlig.
- 72Ag: Z/S spundet, meget lille fragment
- 72B: Z/Z spundet, rødligt. 25/16-18 tråde/cm, 0,2-0,3/0,5 mm tyk tråd. Samme typer som fragment 72Ac

*Fragment 72A og B. Nederst ses tv. en 66 ganges forstørrelse af trådene i fragment B. Tv. en forstørrelse 214 gange af en grønlig tråd i fragment A.
(Foto: C. Rimstad)*

Fragment 72C (mulig skjorte)

Groft, lærredsvævet tekstil af uld, 28 cm højt, 29 cm bredt og 0,2 cm tykt. Z/S spundet, 7-8/4-4,5 tråde/cm, 0,7-1/1,6-2,3 mm tykke tråde. Muligvis oprindelige snitkanter på tre af siderne, kun få syninger bevaret.

Fragment 72C. Tv. ses trådene forstørret 58 gange. (Foto: C. Rimstad)

Viborg Søndersø

Viborg amt. Datering ca. 1050. Udgravet af Viborg Stiftsmuseum i 1984. Journalnr. 51E1060/SAG/1.

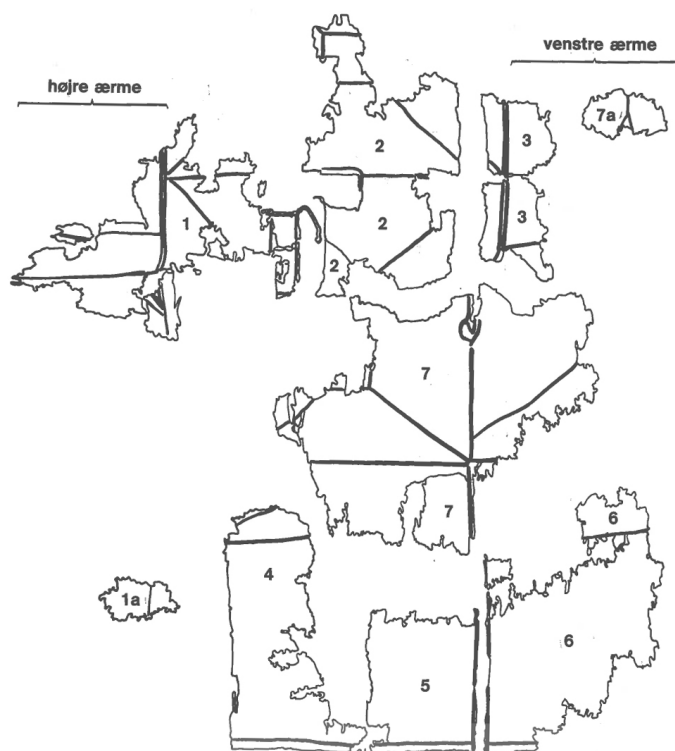
Fundet i en grube eller et stolpehul.

Tekstil

Klædning af ufarvet hør, lærredsvævet. Enkeltrådet Z/Z spundet, 20/12 tråde/cm. Skåret af én lang stofbane, måler ca. 190 cm i fuld længde, inkl. sømrum. Største bredde er 55 cm, livbredden er lidt mindre end skulderbredden. Ved taljen afsluttes sidesømmene, så klædningen nederst er åben i siderne. Kvadratisk halsåbning med halsslids fortil samt løsthængende kantebånd. Bullen har for af samme stoftype, som er syet fast til yderstoffet ved skulder-, ærme-, side- og midtersøm samt i kvadratisk form og fire diagonale linjer på for- og bagstykke. Ærmerne er antageligt syet af to stofstykker og tilsnævres mod håndleddet. De har indsatte kiler under armene. Sytråd er enten enkeltrådet, Z spundet hørtråd, 0,6 mm tyk eller totrådet Z spundet, S tvundet hørtråd, ca. 0,75 mm tyk.

Klædningen passer antageligt til en spinkel person på omkring 175 cm/ 66 kg.

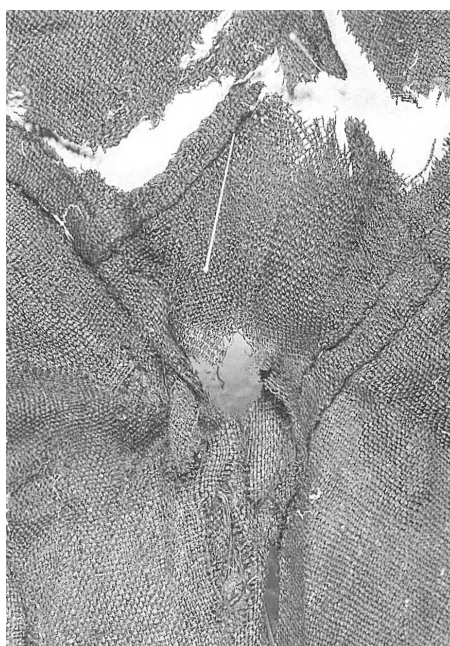
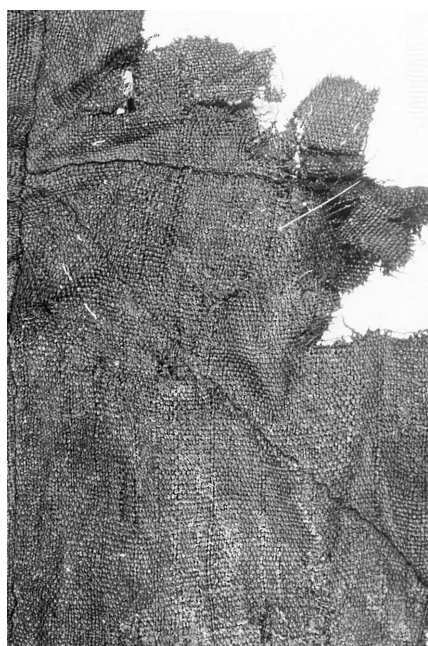
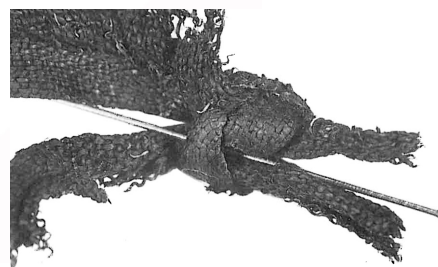
(Efter M. Fentz 1998)

*Overblikstegning af klædningen fra Viborg Søndersø.
(Tegning: M. Fentz 1998, s. 249)*

*Klædningen fra Viborg Sødersø,
i Viborg Museums udstilling.
(Foto: M. Petersen/Viborg Mu-
seum)*

*Detaljefotos fra
Viborg-skjorten.
Øverst ses den
højre glideknode.
Tv. ses skjortens
højre skulderparti.
Th. skjortens venstre
ærmekile. (Foto: O.
Madsen).*

Litteraturliste

Litteraturliste

- Albrethsen, S.E. 2003. Vikingetids gravpladsen ved Bakkendrup. *Fra Holbæk Amt* 2003. s. 76-89. Historisk Samfund for Holbæk Amt og De Kulturhistoriske Museer i Holbæk Amt.
- Bender Jørgensen, L. 1976. Textilfundene i Stengade. I: Skaarup, J. *Stengade II*, s. 200-216. Langelands Museum.
- Bender Jørgensen, L. 1986. *Forhistoriske Textiler i Skandinavien*. Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab.
- Brøndsted, J. 1936. Danish Inhumation Graves of the Viking Age. *Acta Archaeologica*, vol. VII, s. 81-228. Levin & Munksgaard. .
- Demant, I. 2005. *FHM 4620 Haldum Kirke*. Upubliceret tekstilrapport. Moesgård Museum.
- Fentz, M. 1998. En hørskjorte fra 1000-årene. I: Hjerminde, J., Iversen, M. og Kristensen, H.K. 1998. *Viborg Sønder sø 1000-1300*, s. 249-266. Jysk Arkæologisk Selskab.
- Hald, M. 1950. *Olddanske tekstiler. Nordiske Fortidsminder V*. Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab.
- Hald, M. 1980. *Ancient Danish Textiles from Bogs and Burials*. Nationalmuseet.
- Hansen, E.H. 1991. Nålebinding og brikvævning fra Mammengraven. I: Iversen, M., Näsman, U. og Velle, J. *Mammen. Grav, kunst og samfund i vikingetid*, s. 145-148. Jysk Arkæologisk Selskab.
- Hägg, I. 1984. *Berichte über die Ausgrabungen in Haithabu. Bericht 20. Die Textilfunde aus dem Hafen von Haithabu*. Karl Wachholtz Verlag. Neumünster.

- Hägg, I. 1990. *Berichte über die Ausgrabungen in Haithabu. Bericht 29. Textilfunde aus der Siedlung und aus den Gräbern von Haithabu*. Karl Wachholtz Verlag. Neumünster.

- Krogh, K. og Voss, O. 1961. Fra hedenskab til kristendom i Hørning. *Nationalmuseets Arbejdsmark 1961*, s. 5-34. Nationalmuseet.

- Lønborg, B. 1993. Vikingetidens kvindedragt. *Fynske Minder 1993*, s. 143-168. Odense Bys Museer.

- Lønborg, B. 1999. Vikingetidens kvindedragter. *KUML 1999*, s. 259-267. Universitetsforlaget Aarhus.

- Pentz, P. og Risskov Sørensen, K. 2008. *Ladby. En vikingeskibsgrav fra 900-tallet*. Nationalmuseet og Vikingemuseet i Ladby.

- Pentz, P., Baastrup, M.P., Karg, S. og Mannering, U. 2009. Kong Haralds vølv. *Nationalmuseets Arbejdsmark 2009*, s. 215-232. Nationalmuseet.

- Rimstad, C. 2009. *Vikinger i Uld og Guld*. Kandidatspeciale fra Forhistorisk Arkæologi, Københavns Universitet.

- Roesdahl, E. 1977. *Fyrkat: En jysk vikingeborg. Bind 2: Oldsagerne og gravpladsen*. Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab.

- Ræder Knudsen, L. 1991. Det uldne, brikvævede bånd fra Mammengraven. I: Iversen, M., Näsman, U. og Velle, J. *Mammen. Grav, kunst og samfund i vikingetid*, s. 149-150. Jysk Arkæologisk Selskab.

- Ræder Knudsen, L. 2007. *Tekstiler på økse fra Enner HOM 1519 x3053 og x3055 tilhørende Horsens Museum*. Upubliceret konserveringsrapport. Konserveringscentret i Vejle.

- Skaarup, J. 1976. *Stengade II*. Langelands Museum.
- Skals, I. 2009a. *Analyse af tekstilfragmenter fra Hørning*. Upubliceret rapport, Nationalmuseet.
- Skals, I. 2009b. *Analyse af tekstilfragmenterne fra Hvilehøj*. Upubliceret rapport, Nationalmuseet.
- Stoumann, I. 2009. *Ryttergraven fra Grimstrup*. Arkæologiske Rapporter fra Esbjerg Museum 5, Sydvestjyske Museer.
- Sørensen, A.C. 2001. *Ladby. A Danish Ship-Grave from the Viking-Age. Ships and boats of the North, Vol. 3*. Vikingeskibsmuseet i Roskilde.
- Thorvildsen, K. 1957. *Ladby-skibet. Nordiske Fortidsminder, VI bind, 1. Hefte*. Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab.
- Thorvildsen, K. 1970. *Vikingeskibet ved Ladby*. Nationalmuseet.
- Voss, O. 1991. Hørning-graven. I: Iversen, M., Näsman, U. og Vellev, J. *Mammen. Grav, kunst og samfund i vikingetid*, s. 189-203. Jysk Arkæologisk Selskab.
- Wielandt, H. 1981. *Præparat FSM 3502 x 494. Analyse af tekstiler fra grav ACQ*. Upubliceret tekstilrapport. Odense Bys Museer.
- Østergård, E. 1991. Textilfragmenterne fra Mammengraven. I: Iversen, M., Näsman, U. og Vellev, J. *Mammen. Grav, kunst og samfund i vikingetid*, s. 123-138. Jysk Arkæologisk Selskab.
- Østergård, E. 2003. *Som syet til jorden. Tekstilfund fra det norrøne Grønland*. Aarhus Universitetsforlag.

Maskebort fra Mammen-graven
(C135a). (Foto: C. Rimstad)